Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 14 АПРЕЛЬ, 1990 ШУ. ★ № 44 (7858). ★ Мах 3 кеп.

В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 120 шу дизара хетадаь

◆

КЪАХЬЕГАМА СУББОТНИК

Советски пачхаьалкхе хьакхеллача Ленин Владимир Ильича 120 шу дизара хетадаь къахьегама шоаттди чакхдаккхара даькъе вай республике инициатораш а хинна дIаэттар «Оргтехника», «Грознефть» яхача производственни объединеней, хIаьта иштта «Промавтоматика» яха Iилман-производственни объединене коллективаш.

ХIанзара къахьегама шоаттди «Оргтехника» ПО ерригача производственни подразделенешка гIулакхацарча хьале чакхдоаккхаргда. Укхаза хьалха санна доккхий гIулакхаш дара тIахьехаш дола лозунгаш хургдац. Цхьабакъда, из болхлой инициатива йоагIа терко яц, яхилга, дац. Вешта аьлча, укхаза тахан а тIехьа цIенхаштта кийчо еш лаат шоаттди — 21 апрель — ерригача оборудованега биззача боараме болх байташ, балха моттигашка къахьегама овсарле лакхъеш чакхдаккхара. Масала, № 3 йолча цехе берригa низ тIабохийташ болх бара духьа хIанзле матерналаш Iалашъеш ба.

Хургдолча къахьегама шоаттден белгало латт цу дийнахьа хьадаьккха дерригa ахча коллектива социальни эшараштен къахетама гIулакхаш дIадахийтарах. Ахча цун доакъошхоша шоаш дIа-са хьожадергда.

— Хьалха цу дийнахьа къахьийга хьадаьккха ахча цхьа моллагIйолча счете дIахьожадора, — йоах инструментальни производства шлифовщика коммуниста Н. Савина. — Цунца тхона болхлошта хацар из малагIча гIулакхага дIадахийтад. Ховш ма хиллара, цо тайп-тайпара хабараш арадоахар. ХIанз, хьалхxе а белгалдаьккхар ахча сенга дIадохийтаргда. Инструментальщикаша цхьа дакъа Сийлахь-боккха Даймехка тIом болча хана байнача мехкахошта оттадаь памятник тоадеча дIадохийтаргда. Иштта тхо Черноречьерча къоанойи инвалидийн ЦIагIа хьоашалгIа даха а царна совгIаташ дала а лерхIаш да. Мадарра аьлча, эрна цхьа кепиг доадергдац, дерригa пайдане долча гIулакхага дIадохийтаргда. Цудухьа коллективе мел вар укх деношка дог гIоздаьнна ва. Тхо 21 апрель тIаккхачарга хьежаш а къахьегамца Ильич ваь ди дезде лерхIаш а да.

Парте вахара ерригача оагIонашта, халкъа боахама ерригача сферашта перестройка яра, никъ лаьцаб. Из бокъонца Ленина хьалха баьха никъ ба, хIаьта цо социализма экономически потенциал болх бе йолайолийтаргья, вай ваьхар хозагIа, сийрдагIа дергда. Цудухьа дIакхайкадир кхоалагIча цеха болхлой коллектива: «Тхо, хIара саго тIатеIIа хIама хьакхоллара духьа къахьегарца чIоагIъяь йолча Ленина идеяшта тIехьа да».

Къахьегама шоаттди чакхдаккхара йолча штабе хоам баь махиллара «Оргтехника» ПО коллектива 21 апреле хьа а яь потребителашка дIайохьийтаргья 83 эзар сома маьха продукци. Цул совгIа, гIонна йолча службай болхлоша объединене территорена лостам беча къахьегаргда.

«Промавтоматика» НПО Грознеиски опытни заводе арахеца радиоаппаратура оатхалаш Iалаьмате боккха лоархIам болаш я мехкарча халкъа боахаме. Уж вай мехкарча тайп-тайпарча регионашка дIайхаьча ца Iеш, доазол арахьарча итташ долча мехкашка а дIакхоачаш я. Цар хьашташ дизза кхоачаддара хьинар кхо ца деш къахьегаш башха-дика производственни толамаш доахаши бола бIаьш болхлой ба предприяте. Царех цаI я радиоаппаратура монтажница Иванова Анастасия Николаевна. Ше цу профессех къахьегача цхьайтта шера тIехдика кхийттай из ше каралаьцача балхах. Дог раьза долаш къоначa болхлошта из дIа а йовзийташ, итташ говзанчаш хьалкхебаьб цо. Цудухьа заводе эггара дикагIа лоархIа кагирхой хьехамча я из.

ХIанз цо Iомабеш ба Грозненски специализированни профессионально - технически училище чакх а яьккха укхаза хьахьожабаь бола Андреев Юрийн, Красненькин Юрийн. Анастасия Николаевна чIоагIа раьза я шийн ученикашта. Цо дIахьехаш дар цкъа дIааьлча шоздагIа хьалхадаккха ца дезаш дика дIаэц цар. Цудухьа цар кийчъю продукци а цхьаккха тайпа гIалат доацаш дика хул.

КхоалагIа шу мара дац цу завода электронно-монтажни цехе радиоаппаратура монтажница Мамадаева Иман болх беш йола. Цу лоаццача хана коллективе чIоагIа сийдаьннад цун. Цунах тамаш елга а дац. Шийна тIадехка моллагIдола декхараш даим цIеней диззан кхоачашдеш хьайоагIарех я из. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо шийн норма 110 — 115 процент кхоачаш ца еш. Овсаре къахьегарал совгIа ше хьаеш мел йола продукци тIехдика мара хилийтац цо. Цудухьа цун продукци цкъа дIаелча, соца ца ещ, хийцца чакхйоалийт ОТК контролераша.

Хьинаре къахьегарал совгIа юкъарча балха тIа а доккха дакъа лоац цо. Бригада комсомольцаша берригаш раьза а болаш хержай из бригада комсоргалла.

Ше хьадеш дар цеха кулгалхошта а новкъосташта а хьалхашка цIийвала ца везаш деш хиларах белгалваьнна ва радиоаппаратура слесарь-сборщик Сангиреев Руслан. Цхьа моттиг нийсъеннац шийн бежагIа цо брак яь, балха тIа хьовзам хилийта. ХIара сменагIа нормаш 105 — 110 процент кхоачашъю цо. Шийца цхьан предприяте къахьегача комсомольцащцеи кагирхощцеи чIоагIа товши Iимерзен ва из. Цхьабакъда, царех моллагIвар гIалат ваьнна е балха тIа цо мело яь моттиг нийсъелча доагIаш дар юхь-духхьал дIаоалаши цIенхаштта хьадехаши ва из. Уж оамалаш йолаш хиларах Руслан хержав предприяте ВЛКСМ секретаралла. Уж декхараш а массаза цIена кхоачашду цо.

СУРТАШ ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) Ю. Андреев, А. Иванова, Ю. Красненькин; 2. монтажница И. Мамадаева; 3. Слесарь-сборщик Р. Сангиреев.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Коартолаш дIаювш ба

Сигала морхаш йолаш, шийла мух хьекхаш Iуйре яр, Малгобекски района «Алханчуртский» совхозе со кхаьчар. Бакъда, дукха ха ялалехьа, цхьаккха морх ца хиннача санна, цIеньелар сигале. Итт сахьат даьнначул тIехьагIа дикка йIоахъелар ара. Соца кхай тIа вера совхоза парткома секретарь Точиев Мухьмад.

— ХIанз вайна гучча бесса, тайп - тайпара агротехнически гIулакхаш даь тоадаьд ер лаьтта, — йоах Точиева. — Укх кхай тIа коартолаш дIаювш ба хIанз арендатораш. Царна кулгалдеш ва Чапанов Хьасан.

Духхьашха соахка дIае йолайир укхаза коартолаш. Цу гIулакха ледара кийчбеннабар совхоза ахархой. Тоъаш яцар техника, дикача фух йола коартолаш. Укх шера 250 гектара тIа коартолаш дIае лаьрхIад укхаза. ХIаьта, из шозза дукхагIа я соахка дIайийначул. Цу гIулакха мел эшар хIанз долаш да.

М. Точиевца цхьацца — шишша дувцаш тхо латташ, шийн трактораца хьавера Чапанов Хьасан.

— Дика кийчдаьд оаха лаьтта, — йоах Х. Чапанова. — Соахка 20 гектар яр оаха дIайийна коартолаш. ПланагIа 100 центнер чуэца езача, оаха чуийцар 120 центнер. Укх шера соахкарчул шозза дукхагIа дIае лаьрхIад оаха уж. Таханарча дийнахьа царех ахаш дIайийна даьннад тхо. Цхьаьккха цхьа хIама ала безам бар са. Хьувкъам лоха хилча бехк хаоттама дIатIабехкаш оамал я вай. Бачъда, бехк из культура хьалкхееча наьха ба.

Арендни коллективе къахьегаш 3 саг ва. Боккха низ тIабахийта безаргба царех хIаране шоашта хьалхашка латта декхар кхоачашдара. Из дика кхета а деш, къахьегамхой быт, салаIара хьалаш ма хулла дикагIа вIаштIехьдаха гIерт совхоза кулгалхой. Тхо укх кхай тIа долаш цхьан минота тIехьа ца доаккхаш хьадера даа хIама.

Укхазара даьлча Балкоева Мурада кулгалдеча арендни бригада кхай тIа дахар тхо. Гаьннара дIахьежача гуш я сажалкаш тIехьа а йолаш коартолаш дIаювш йоахка трактораш.

— 105 гектар хьанийцай оаха арендагIа совхозагара, — йоах М. Балкоева. — Коартолаш дIа а ювш, уж дика хьалкхее лаьрхIад оаха.

Соахка 105 гектара тIа дIайийнача коартолах планатIа 1050 тонн чуэца йоагIача, царех ах мара чуянзар. ХIана хилар из иштта? Цкъадале, дIае дикача фух йола коартолаш хиланзар. ШоззагIа-дале, лерттIа болх ца беш каст-каста йохар сажалкаш, кхыйола техника. Коартолаш кхеяра опыт а яцар арендаторий.

— ХIанз, къаьстта дика хет техника йохаш новкъарле ца хулаш, йоах арендаторо. — Ханнахьа хьатIаккхухь тхона дIае коартолаш. ХIаьта цунга хьежжа дIабода тха болх а.

Дукха ха ялале коартолаш дIайийна баргба совхоза арендатораш. Бакъда, цу тIа лаьгIлургбац, укх шера дика хьувкъам кхебара цар бу болх.

М. ЧАХКИЕВ.

Сихденнад балхаш

Интервью

Дукха ха яр наьсархой шекара свеклашта меттел коартолаш кхее бокъо я тхона, яхаш, республикагара дийха. Свеклаш лелае халагIа йоландаь деш дацар цар из. Из дувзаденнадар кхыча бахьанашца.

Цхьа-ши эзар тонн хиллал мерза овлаш хьаIовра машиннаькъ тIарча станце коа. Тахан - кхоана вагонаш йоагIа уж дIаяхьа, яхаш, пунктерча болхлоша хабараш а дувцаш, уж сихагIа цига хьая гIерташ шоай хур дора свекловодаша. Бакъда, вагонаш хьа ца йоагIаш гоалора, свеклай лоам урагIбодар. ТIаккха гуйра геттара кIоаргъеннача хана «оарцагIболар» машиннаькъахой а уж дIанийю завод а. ХIаьта цу юкъа «кIура» болалора лоамах, яга йолалора йIоахъенна свеклаш. ТIаккха йохкаеннараш тхона езац, аьле заводо дIаэца тигацар.

Иштта зе хулар цох наха а Iаьдала а. Из дар наьсархошта свеклаш ца езаялара керттера бахьан.

Юххера а укх шера коартолашта дIаделар шекара свеклаша укхаза итт-пхийтта шера даь «тхьамадал». 2000 гектар совгIа дIалоацаргья цу культурас укх бIаьсти.

Мишта дIадоладаьд, мишта лел районе из гIулакх? Цу хьакъехьа къамаьл хилар тха корреспондента цигарча АПО керттерча агрономаца М. Мартазановца.

— Из гIулакх дIадоладеш эггара новкъагIа тхона хиннар коартолий фу ца таар дар, — аьлар агронома. — Хьалха лелаьча кхай тIа дIаелла-м Iалашъяьяр оаха уж, вешта аьлча, 800—900 гектара лаьрхIа. Укх шера цу кхайна IотIакхетаргйолча 1100 гектара тIа дIае цхьа бурилг яцар. ХIаьта а хьалхе тхо тохадаларах Краснодарски краера, Белгородски областера. кхычахьара уж лаха а хьатIая а вIаштIехьдаьлар тха.

— Лоацца аьлча, «интернациональний» хургда-кх шун коартолий кха.

— Хургда. Сорташ шоайла вIаши тарадоацаш да. Гуйрено ше цу гIулакха жоп ца делча, ха йиш йолаш дац, царех малагIа сорт беркатегIа хургда. «Невский», «Гатчинский», «Кристалл», «Красная роза». Дукха ма дий уж. Тешшаме дика хьувкъаргда, аьнна, хIанзарчоа оаха ала йиш йолаш «Волжанка» яха цхьа сорт мара дац.

— Эксперимент мо хIама хул-кх цох.

— Хул. Хург а да, тхоай лаьтташка хьалкхедаь сорташ таа доладаллалца. ХIама дацар, оаха хьатIаена коартолаш шоаш элитни яларе. Шеяр массови репродукцех лоархIаш я, кхыметтел тха тхоай «Волжанка» а тIехь.

— ТIаккха сел доккхача кхашка коартолаш лелае а доладенна, хIара бIаьсти массаза яла иштта гаьнара уж хьатIа а кхухьаш, лелае йиш йий шун? Цу тIа, царех шоаех боаккхача маьхал совгIа наькъо а дикка ахча IотIа тоха-ма хургдий царна.

— Бакъ ях Iа. Оахоша кхе а яь, гурахьа йохкача коартолел шозза-кхозза дукхагIа мах тел оаха царех — килограммах 65 кепиг. Хьа хаттара шоллагIча дакъа жоп луш, аргда аз. Кхыча областашкеи краяшкеи машинаш а хехкаш тхо дагIарах гIулакх хургдац. ДIадув фу коартолаш лелаеча дай шоай кхаш кара хиларал совгIа, шоаша хьалкхедаь а довзаш а хила деза. Цу деша а уйла еш да тхо.

Цу хьакъехьа Грознерча опытно - мелиоративни станцеца бувзам оттабаьб оаха. Цу станце цIерах фуна лаьрххIа супер-элитни дIаюв коартолаш кхеергйолаш гIулакх вIаштIехьдаьккхад оаха. Из 40 гектар хула участок я «40 лет Октября» яхача совхозе. Уж кхеяра гIулакх а моллагIволча сагах тийша ца дуташ, лаьрххIа специалист а леха вIаштIехьдаьккхад. Арендатор ва юртбоахама института студент-заочник Долакха-Юртара Гелисханов Абуязит. Цунна эшаш дола практически новкъостал де, аьнна, сона тIадиллад вай йийцача опытни станцес. Со из декхар дизза кхоачашде хьожаргва, хIана аьлча тха района чIоагIа эшаш хIама да из. ХIанз мара цу тайпара гIулакх укхаза дIа а доладаьдац. Баркал ала лов сона из тхона дагадохийтача а хIаьта цахаддаш шийгара новкъостал лоаттадеча а цу опытни станце начальника Мизиев Илеза.

Цу участка тIа ше хьабеш бола цхьаь цаI болх со тIа воацаш е соца дага ца воалаш дIаболабац Абуязита. Цох а ховргда тешаме а хIаьта шийна хьалхашка оттадаь декхар дизза чакхдаккха чIоагIо яь а из волга.

— Со кхийттача тайпара из дале, цу участка тIара дIадоладе гIерт-кх шо шоай районированни коартолий фу а сорт а.

— ЦIена бакъдар да из. Укх шера цу участка тIара (кагий ираш а кхыйола отходаш а юкъе а йоацаш) гектара тIара 120 центнер йолаш коартолаш чуэца уйла йолаш ва арендатор. Договора плана тIара цифра я аз ювцар. Цо-м кхы а дукхагIа кхее мег уж. Цу тIара яьнна коартолаш (4800 центнер) оаха совхозашта дIа-хьа екъаргья хьатIадоагIача шера. ТIаккха хIара совхозо, хIара боахамо дIаболабергба шоаша фуна коартолаш кхеяра болх. Цу аз ювцача участке а дIахохьоргда из гIулакх.

— Беркате хилба шун болх. ХIаьта а из тIехьагIа хургдола хIама мара дац. Мишта лел кхашка хIанз коартолаш дIаювлга?

— Коартолаш кхее ховш бола нах а уж дIаюв техника а йолаш я. Цу хьакъехьа цхьаккха новкъарле йоацаш дIаболабаьб оаха из болх. ХIанззе 1000 гарггача гектара тIа дIайийна яьннай уж. Уж дIаюв массайолча совхозашка. ДIаде фу долаш да. Ца тоъар хьатIакхухьаш латт. Дика дIабода из болх «Назрановский» совхоза Бузуртанов Саварбикен Азиев Сайпуддинен, «Экажевский» совхоза Татриев Махьмадеи Евлоев Ахьмадеи кулгалдеча бригадашка, кхыча моттигашка.

— ДIаерал а халагIа уж чуэцар долга ховш ма дий, хIана аьлча, дукхагIа бола болх кулг-кара бе безаш ба. Аттача даккха йиш йолаш дий из гIулакх?

— Нийса хаттар да. Иззал дола кха кулг-кара шийн ханнахьа чуийца тхо довргдоацилга хIанззе ховш да. Укх деношка Рязане а хинна цIавенав со, тха района цигарча заводо коартолаш чуэца 4 комбайн яйтаргйолаш договор а яь.

Интервью яьр М. ЗАНГИЕВ, тха соб. корр.

Мишта хила еза комсомол

Нагахьа санна залера температура юсташ прибор яларе; 12 апреле хиннача ВЛКСМ XXI съезда шоллагIча ден заседане этта хьал хьахьокха могаргдацар цунна. ЦаI йолча организаце доазошка цIаккха хеза а дац, дIахо йодача хана хозе тамаш а я иштта бе-бе дола хетараш, установкаш, дIаотташ латта общественно - политически уйлаш. Съезда шоллагIча ден пренеша хьахьекхар кагирхой болама общественни сакхетама йизза спектр.

ВЛКСМ-агара болча СССР халкъа депутатий группа балхах дувцаш, СССР Лакхехьарча Совета кагирхой гIулакхех йолча Комитета члена А. Шаронова нийса а къаьгга а дийцар комсомолан цо оттаьча депутатий корпусан юкъера гIулакхашка долча кхоачамбоацарех. ВЛКСМ ЦК-на мегадац депутатски фракце балха программа вIаштIехьйоаккхача политически органа функцеш кхоачашъе: мадарра аьлча, цхьаь цхьан лоархIамеча общественно-политически дешах хьадда позици дIакхайкаьяц организаце.

Бе-бе дувцар къамаьл даьчар кагирхой союза кхоаненах. Комсомола Междуреченски горкома хьалхарча секретара В. Чиркова белгалдаьккхар, ткъаь итт миллион болча комсомольцех хIаравар цхьатарра раьза хургвола решени йоацилга а хила йиш йоацилга а. Дале а, тахан съездо царех тIаэца еза уж ца хилча, демократе хьалашка моллагIйола организаци яха йиш йоацараш. Хьалхарча даькъе да кIезигагIбараштa хетар лархIар, царна шоай лоIаме хила бокъо ялар.

ХIанз организационно чIоагIбенна дIаэттаб «Сургутская инициатива» яха демократически болам. Цун шийн политически позици а программа а я. Из болам хьаллоацараш кIезига бац. Цхьабакъда, болаш ба критика ераш а. ДIакхайкаьяь Российски демократически социалистически ассоциаци (РДСА). ХIаьта, нагахьа санна, духхьал дешаща а доаш плюрализма могайол, кIезигагIбарий бокъонаш вай лоархIе, уж организацеш йолаш хилар тIаэца деза вай. Берригача кагирхошта кулгалде монопольни бокъо бе йолла гIерте, комсомол йохаргья. Кагирхой союз духхьал кагирхой союз хила еза. Бокъонца кхыъкхе уйла йолаш ва Белоруссе ЛКСМ ЦК хьалхара секретарь В. Кудлаш. Кагирхой объединенеш вIашагIйохкар. ВЛКСМ цаI бола политически лостам боаца кагирхой союз хьаяр кIалгIолла комсомол йохае гIертилга лаьрхIар цо. Цунна хетачох, низаш кхотадари кагирхой организацей барт чIоагIбари нийса никъ ба. ГIулакх кхыча тайпара дерзе кегар хургба. ТIеххьарча шерашка кагирхой комсомолацара хийра боалаш латт. Цо чIоагIIа садуъ, хIана аьлча, ВЛКСМ парте резерв йоландаь.

Казахстана комсомола ЦК хьалхара секретарь И. Тасмагамбетов кагирхой союз цаI хилара тIехьа ва, из цаI йолча политически уйлаш тIа латташ а бе-бе организационни структураш йолаш а хила еза. Из духьал вацар чIоагIа «цент» эшаш хилара а, цхьабакъда, республикански комитетащца цо леладу гIулакхаш договорни кIийлен тIа латта деза.

Хетачох, вIаштIехь-тIехьа даьча цу къамаьлаша съезда шоллагIча ден дискуссе лостам хьахьекхар. Из белгалбаьлар айдаь къамаьлаш дувцарца, чIоагIа эпитеташ кхуварца, кхыметтел президиуме геттара эмоциональни бола ораторaш совцабе, аьнна, записка яйта езача кхаьчар гIулакх.

Лоацца аьлча, съезда шоллагIча дийнахьа эмоцешта паргIата яр, хIаьта уйлашта — кхы Iаяха паргIата яцар. Теша лов, дIахо йодача хана из сурт хувцалургхиларах.

Съезде бар Е. К. Лигачев, А. Н. Гиренко, Ю. А. Манаенков, Г. И. Усманов.

13 апреле съездо болх дIахо бихьар.

ТАСС корр. А. АЗАРОВ, В. ЗАДЕРА, А. ЗОРИН, А. МОГУЧИЙ, И. ТИМОХИНА.
Москва.

Комиссе заседани

12 апреле Кремле хилар гIалгIай халкъа дIадехарашка хьажара йолча СССР Лакхехьарча Совета къамий Совета организационни совещани (комиссе председатель А. М. Беляков — къамий дешаех йолча СССР Госкомитета председатель).

Заседани дIайихьар СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета Председатела Р. Н. Нишанова.

Заседане дакъа лаьцар къаман политикахи къамашта юкъерча гIулакхехи йолча къамий Совета комиссе председатела Г. С. Таразевича.

(ТАСС).

МАССАНЕ ЮКЪАРА ЦIЕЙ

Селхан Грозне лоархIаме событи хиннай. ГIалгIай цIихеза поэт Яндиев Джамалда ваьхача цIен тIа мемориальни улг тIалотадаьд. Бокъонца дола цIей дар из Нохч-ГIалгIайчене мел волча сага. Яндиев Джамалд ца вовзаш атта саг коравергвац вай республике.

Укхаза гулбеннача наха юкъе бар поэташ, прозанкаш, интеллигенце кхыбола викалаш.

Митинг дIайолаеш НГIАССР писателай союза председатела Ш. Арсанукаева аьлар: Яндиев Джамалда духхьал поэт хинна Iац. Из просветитель а, цул совгIа, шийн къаман сий лакхдаь а саг вар.

Хозача кхерах хьадаьча улга тIа дошо хий даьккха алапаш да доагаш. Цу тайпарча дошоча алапашца йоагIаш я Яндиев Джамалда цIи наьха дегашка а.

Яндиев Джамалда вахарах а таханарча лоархIамеча денах а дувзаденна горисполкома культура отдела заведующи волча И. А. Шаулова аьлар: — Наха довза деза шоай истори. Духхьал гIалгIай къаман поэт хинна Iац Яндиев Джамалда, из вай дерригача советски халкъа воI, поэт ва. Цу тайпарча наькъа цIераш дукхха шерашка дIаяхьа декхарийла да вай. Цудухьа кастта укх тайпара улгаш оттадергда У. Димаева, С. Арсанова, З. Мальсагова сий деш.

Из къамаьл дIахо дIахьош изобразительни музея директоро Б. Абадиева аьлар:

— Iалаьмате доккха цIей да тахан. Ховш ма хиллара, вайнаьха цIихезача наха цу тайпара мемориальни улгаш кIезига увттадаьд, хIаьта памятникаш вIалла а дац.

Из хIама кхета а деш, цу гIулакха къона тIехье кхееча доккха гIо-новкъостал делга а ховш тIехьа тIа мел йоагIача хана ер гIулакх кIоаргагIа а шерагIа а леладе деза.

ГIалгIай цIихезача йоазонхочо С. Чахкиева аьлар: — МоллагIча къамах лаьца дувцаш хилча хьалхарча даькъе из доккха къам да е дац алац. Хьалхарча даькъе оал цу къаман сий дола викалаш дукха ба е бац. Вай дерригача къаман сий айдаьчарех ва Яндиев Джамалдин.

Цу деша раьза воацаш саг хургва, аьнна, хетац сона.

Б. ЖАБРАИЛОВ.

НИЙСА ЯЗДАЬ ПИСЬМО

Хало да КПСС Центральни Комитето мехка коммунисташка яздаьча гучча хьарча письмох дувца. Из нийса яздаь письмо да аьннар демократена духьала волаш санна хеталургда. Цхьабанъда, сога хаьттача парте бокъо я шийн чухьара гIулакхаш къестаде. Нагахьа санна, партийни керттерча органо дIадехачун тIехьа боаца нах хилча, цар а бокъо я партера хьаара а баьнна, шоай къаьстта парти вIашагIйолла. Цудухьа, сона хеташ, из документ партена чубоагIача наха вIалла Iаткъаш дац. Цо йоах, — парте чухьа къаьстта организаци а йолаш фракцеш хилийта йиш яц. Из нийса а да, коммунисташ шоайла цхьоагIо йолаш ца хилча, хIанз вай мехка вIашагIъехкаш латтача кхыча партешца демократически хьисапе къовсам лоаттабе низ хургбац Коммунистически парте. ВIалла мегийта йиш яц, хьалха парте чухьа хинна дисциплина, кхыйола дика традицеш йоаяр.

Массехк дош ала безам ба са «Демократически платформах» лаьца а. Цу платформа тIа а цхьацца лоархIаме дешаш да. Амма, цо белгалдахац уж дешаш къоастадара лостамаш, наькъаш. ХIаьта КПСС ЦК Платформа тIа а «Демократически платформе» пайдане да, аьнна хетар, долаш да. Цхьабакъда, уж дешаш цкъадале, кIоаргагIа а дувц, шозлагI-дале, уж мишта къоастаде деза а дувц. Вешта, уж платформаш хайра эргаш а яц. Амма, цу платформах байракх яьча наха лерхI из бахьане а оттаь, парте чухь къаьстта оппозици вIашагIйолла. Эшаш йий из? Хетаргахьа, яц. ХIана аьлча, парте чухь хIара коммунист бокъо йолаш ва майрра критика е а шийн предложенеш тела а. ХIаьта фракцеш хилча, ше тIанийца ваIадаш кхоачашъе низ хургбац парте. Цудухьа, КПСС ЦК-с яздабча письмос дIадехар нийса а да, хIара коммунисто хьаллаца а деза, аьнна, хет сона.

А. ГОЛОВАНОВ, «Автоспецоборудование» завода парткома секретарь.

КПСС Устава проект ювцаш

Цхьана уйла ергья вай

Парте шийна тIера дIадоаккхаш да обществана кулгалделга. Вайна дагайоагIа хIара боахама кулгалхочо фуннагI-моллагI гIулакх чакхдаккхалехьа райкоме телефон тохаш хинна ханаш. Гуш да, пох вайна мел пайда баьннаб а.

Бокъонца йола демократин плюрализмиг хила йиш яц эгтара лоадам боацача гIулакха идеологически болхлоша тIахьожам лоаттабеш хилча. Вешта, партена шийна а хулар цу дешашца ювзаенна тайп-тайпара халонаш: ший балхаца вIалла бувзам боаца гIуланхаш дагадахка дезаш а къестаде дезаш а хулар моллагIа секретарь.

ХIанз из хьал хувца лаьрхIад парте. Цу хьакъехьа де дезар юкъедихьад кердача Устава проектана.

Масала, цIаккха ца хиннача тайпара лакхлургба юххьанцарча партийни организацей лоархIам. Беррига болх цу организацешка лелабергба.

Кердача Устава тIа кхы а дукха да керда хIамаш. ВIалла хиннадац хьалхарча замалахь укх тайпара дешаш: «...Парте член хилар дIадала йиш я КПСС-ера ший лоIамагIа дIавалара хьакъехьа парте члена язьяьча заявленегIа. Из ювц юххьанцарча партийни организаце».

ХьалхагIа партена юкъевена саг ший лоIамагIа дIавала бокъо йолаш вацар. Дерригa дувцача дац тахан. Парте Устава проект дукха уйла е езаш а, цIаьхка а цIаьхка а деша дезаш документ да. Массане цхьана уйла ергья вай: коммунисташа а партебоацараша а.

М. ИНАРКИЕВ,
КПСС Старопромысловски райкома организационни отдела инструктор.

Экономически реформа хьалашка

НИЙСАЧА ЛОСТАМАГIА

Iалальмате воча хьал тIа йолаш хьатIаккхаьчар 1988 шу Грозненски радиотехнически завода коллективана. Цунах тамаш елга а дацар, хIана аьлча, уж дар административе лелаеча техническии социальнии политикага хьежжа, нийсагIа аьлча, кулгалхой ба ала йиш йолаш а бацар цу шерашка хиннараш.

ЦУНГА хьежжа дар морально - психологически климат. Барт бацар кулгалхоштеи специалисташтеи юкъе. Бехктокхам кхычунна дIатIабилла гIерташ вар царех хIаравар. Долче, кулгалхоех ца а тешаш, царна духьалбувлар болхлой. Из бахьан долаш тIа-тIа вогIа хулар предприяте экономически гIулакхаш, болхлой дукха хувцалора, проблема хинна дIаэттар производство шеръелга.

Беча балхага диллача предприяти ахка йодаш латтачара хьалхаянххара коллективо лаьрхIар конкурсии ларда тIа хоржамаш чакх а доахаш, директор харжа.

1988 шера июль бетта хилар директор харжара дола хоржамаш. Цар дог ура а оттадир коллектива, хIана аьлча, цу ханалца болхлошка хоатташ а цар дувцар хьаллоацаш а дацар. Царна духхьашха ходелар завода кхоанен кхел шоай кара йолга.

Керда харжача директора дош далаизар коллективана, ерригa халонаш ше лоацаша хана дIайоахаргья, аьнна. Цу белгалдаьккхар, берригача болхлоша, инженерно-технически болхлоша хьинаре къахьегарца мара социальни программа кхоачашъяра, предприяти технически дегIаккхувлара эша средстваш хьахургйоацилга.

Массехк бутт баьлар хьинар айденна болхлоша къахьегаш, предприяти дегIакхувлара кердача директора йийцача программах уж тешаш. Цу хана завода кулгалхойи общественни организацеши каст-каста вIашагIбетталора цехий, участкай коллективашца, «герга истолашта» гонахьа производственни совещанеш чакхйоахар, психологически духьаленаш йохайора. Цу гIулакхаша кхотайир тха коллектив, шийна тIалатта бехктокхам кхетабир цо.

Уж вIашагIкхетараш долча хана дукха предложенеш тийлар болхлоша, специалисташа социальнии экономически программа оттаеча новкъостал дара. Уж СТК йийцачул тIехьагIа, массанена йола закон а хиина дIаэттар. ДIахо йодача хана белгалъяьккха программа мишта кхоачашъю дувцар СТК заседане, партийни собранешка, цунах яздора пенгазета тIа.

ЦУ ХАНА тхона чIоагIа эшаш дар яьсса латтача кхо эзар квадратни метр йолча корпусе заготовительни участкаш вIашагIйохкар, болх боаггIача боарамагIа дIа ца бохийта эгтара халагIа йола участкаш лоархIаш яр уж заводе. Тхоашта эша болхлой бехара цкъа санна массехказа сходаш йир оаха Алхан - Кален Алхан-Юртен. ЛийрхIар кхоачашхилар, шоллагIча сменагIа болх бе йолаялийтар штамповочни участкан № 6 йолча цехера заготовительни участкан коллективаш. ХIаьта токарни участок вIашагIйоллара токарий бригадир хьехаш конкурс кхайкайир оаха республикански газеташка гIолла, директора фондера шу далалехьа цунна квартира а лургIолаш. Из а кхоачашдир.

Цу ханна дуккханеша телача предложенешка хьежжа СТК лаьрхIар завода управлене структура чIоагIъе, дIаьхар сов йола должносташ, зIамига подразделенеш вIашагIтехар, из бахьан долаш инженерни болхлой алапеш лакхделар.

1989 шу дIадолалуча хана самофинансированеи йиззача хозрасчетен хьалашка болх беча завода коллектив планаш кхоачаш а еш, пачхьалкхенна пайда а беш, болх бе йолаелар. Цо вIаштIехьдалийтар болхлошта материальни стимулированиц елга юкъедоаладе. ТIаккха премеш ийе болабелар уж.

Болхлошеи инженерно-технически болхлошеи тийнна предложенеш ларде а лувцаш, экономически служба профсоюзни активаца цхьана хьежар премеш тела йолча положенега. малагIча подразделенешка мел тергья а чIоагIдир. Заготовительни цехашта тела оттайир 70 процент премеш, пластмассови, гальванически, ремонтни цехашкарча болхлошта — 60 процент, сборочни цехашкарчарна — 40 процент.

ХIаьта промышленни йоацача группана чубоагIача болхлошта, аьлча, берий беша, ЖКО, общежитешка, салаIара базашка, кхачан комбинате къахьегарашта дукхача шерашка болх. барха хьежжа премеш тела йолайир. Саг йоалаь, керда баха ховшарашта тела доладир цхьаца бIаь тума. ХIаьта ткъаь шерал тIех заводе къахьегаш хиннача пенсе бахача болхлошта кхокха бIаь тума предприяте телилга оттадир.

Завода кулгалхошеи общественни организацешеи предприяти дегIайоалаяра чIоагIа йоакхо а еш, кертердар лоархI кадраш чIоагIъяр. Цу гIулакха эш къахьегамеи бытен хьалаш тоадар. Фусамашца нах Iалашбара программа кхоачашъяра заводе вIашагIъеллар хозспособагIа цIенош хьалдергдола РСУ. Цо хIара шера хьалде дезаш да 50—60 квартира йола цIенош. РСУ хьанийцача болхлоша шоай база вIашагIйоллалца йолча хана новкъостал дир подрядни организацена 48 квартира йола цIенош хьалдеча. Стройиндустре предприятешка а къахьегаш ба уж, хIаьта цу предприятеша шоай аргIан планал совгIа продукци радиотехнически заводага йохкарг а йолаш. Из чIоагIа эш заводана реконструкци еча, цIенош хьалдеча. ГIишлон материалаш арахецаргйола шоай база а вIашагIйолла лерхIаш ба заводе. Цул совгIа, СТК договораш а еш, кооперативаша заводана лоаттаю кирпишк, ардакх, кхыйола гIишлон материалаш.

ХIанз завода коллективана лаьрхIа 38 квартира хьалъяра, дIахо иштта кхы а итт цIа хьалдара Старопромысловски районе хьакъоастаьй моттиг, цунна хIана проектировани еш я. Шоай доалахьара цIенош хьалдеш болча болхлошта а ссудаш тел заводо.

Бытовой помещенеш, медицински пункташ къе хиларах, столовешкара кхача во кийчбеш хиларах болхлой леткъаш кIезига моттигаш нийслацар. Цунца дувзаденна СТК коллективо ший балансе хьатIаийцар заводе болх беш йола ши столови. Долче, столовей болхлой алапеш лакхделар, кийчбу кхача а дукхка дикагIа хилар.

ХIанз заводе хьалъеш я диазза вIаштIара яь социально - бытовой корпус. Цига хургья медицински пункт, тикаш, заказий истол, кхыйола службаш.

ДIАДАХАЧА шера заводе хьайниллар неликвидаш, кондиционии доаца товараш дохка тика, наха маьхагIа гIулакх ду участок. Цун товарооборот соахка цхьа бIаь эзар сом хилар. Гуш махиллара, социально - бытовой даькъе бизза Iалашбеш латт заводе къахьегаш бола болхлой. Уж балха хьаккувл. медицински гIулакх ду царна, кхачан продукташца Iалашбу уж, маьхагIа гIулакх ду, чуIе фусамашца Iалашбу. Цу дерригне а чIоагIийр завода коллектив, нах балхара дIабувлаш дIаухилга цIенденна дIадаьлар. Из бахьан долаш тха вIаштIехьдаьлар производство шеръе а шоллагIча сменагIа болх бергболаш гIулакх де а.

Бай мехка бос болча телевизораш эша регуляторaш лоаттаечарех я Грозненски радиотехнически завод. Болхлой моттигех пайда нйбара сменность лакхъярах 30 процент дукхагIа хургья арахеца продукци. Звукоусилительни аппаратурана лаьрхIа чоалхане аппаратура хьаю участок вIашагIъеллай заводе. ТIатIа дукхагIа хулаш латт укхаза болх беш бола вайнах. ШоллагIчен ялхлагIчен сборочни цехашка уж 25—30 процент ба. ДIахо йодача хана болхлой производствана кхы а дукхагIа юкъеозара районашка хьалъе лерхI завода филиалаш.

ДIадаха шу чакхдоалаш заводо деэдир ший 30 шу дизар. Цига совгIаташца белгалбаьхар хIанз укхаза болх беш бола а пенсе баха а ветеранаш, болхлой династеш. ХIанзчул тIехьагIа хIара шу массаза доала, завод болх бе йолаенна ди дездеча хана, къахьегама династе даьна итт тумен цун тIехьенна, хIаранена лаьрхIа пхиппха тумен хьежадергдолаш оттадаьд СТК коллективо.

С. ЕЛЬКИН,
Грозненски радиотехнически завода партбюро секретарь.

Депутаталла кандидатех

АТТАДАР ЛИЙХАДАЦ

Тахан вай геттара чIоагIа бехк бу коммунисташта, партийни органашта цар харцахьа политика чакхъяхарах. Цул совгIа, шоаш кулгалдеча нахаца цхьаккха тайпара бувзам ца лелабарах, цар йоагIа йоахко ца ярах. Иштта уж шоай вахара хьал тоадара мара сагота ца хиларах. Сога хьаттача царна нийса боагIаш бехк бу. ХIаьта а белгалдаккха деза уж берригаш цхьатарра ца хилар, вешта аьлча, уж цхьан бесара лархIа йиш яц. ХIана аьлча, царна юкъе а дукха бехктокхаме болхлой ба шоай халкъа цIена гIулакх деш, махулла цар вахар тоаде гIерташ къахьнйга. Цар сеца лаьттача шерашка номенклатурни аппаратчикашта дикагIйола квартираш, мебель, машинаш эцалуш хиннача шеррача бокъонех пайда ийбацар. Вешта аьлча, из дечарнэ никъ бехкар. Цудухьа уж наха гаргагIа хет, уж царца дагабувл. Хов уж парламенте наьха лоIам кхоачашбе гIертаргболга, хьашташ лорадергдолга. Вешта аьлча, шоашта тIадехка деккхараш бехктокхаме хеташ кхоачашдергдолга. Цудухьа тахан, депутаталла кандидаташ белгалбоахача хана, наха шоашта, лакхера хьалхадаккхарах а доацаш цар цIераш йоах. Царех цаI я № 108 йолча Восточни хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат йола, КПСС обкома юкъарча отдела сектора заведующи Амерханова Бахьаудина Лида.

Из хьалха Наьсаре тайп-тайпарча бехктокхамеча участкашка болх беш хийнай. ХIаьта, тIеххьарча ворхI шера парте райкома секретарь йолаш болх баьб цо. Шу да из КПСС обкоме балха Iочуйоалаяь. Вакъда, цо наьсархошца бувзам лелабу, эшшача новкъостал ду. Цудухьа цар шоаш бита кхычахьа дIаяхаяр, аьнна, хийра ца лоархIаш депутаталла кандидат оттаьй Лида. Нагахьа санна, шоашта йийза ецаре, шоаш хьалха сий даь децаре, массаза хало а атто а екъаш шоашца хиннаецаре тахан царна из дикагIча оагIорахьара дагайохаргьяцар. Цул совгIа, цунах правительстве шоай викал е ловш а хургбацар. МалагIа дика хIамаш де кхийнад цу къонача кхалсага ший мехкахошта? Уж дийца варгвоацаш дукха да. Сона хетачох, цун партийни вахаре керттердар латт. Лидай кабинета наIараш дийнахьен-буси массанена йийлла хинна хиларах. Из моллагIа мара ца хиларах. саг тIа а ийше, цунга терхаме ла а дийгIе, цун ший вIаштIехьдоаллача тайпара новкъостал де хьожар. Ше дергда, аьнна, хьатIаийца гIулакх чакхдаккхалца сатийна ягIа Iемачарех яцар на. Мадарра аьлча, цунах латтар Лидай вахара кредо. ХIана аьлча, цун кхетамга диллача ер гIулакх аз дергда, аьнна, мугIарера болхло теша а ваь дIа а вахийтача, цул тIехьагIа из кхоачашде вIаштIехь а ца даьлча из геттара эхь долаш хIама дар. Из да саго ший бехктокхам кхетабеш хилар. ХIаьта вай замалахьа дукха бац цу тайпара бехктокхам кхетабеш бола кулгалхой. Цар из ма барра кхетаборе вай таханарча денга кхоачаргдацар.

Амерханова Лидас ший вахара никъ мугIарера болхло а йолаш дIаболабир. Из итт класс чакхъяьккхача Назрановски трикотажни фабрике балха яхар. Производстве штамповщица а йолаш къахьегаш шу даьначул тIехьагIа Лида фабрика комсомольски организаце секретаралла хержар. Новкъосташа из бокха тешам цунна белар обществено-пайдана, организаторски балха дика кайоалаш хиларах. Цунна кулгалхошта хьалхашка кагирхой хьашташ лораде цар лоIам кхоачашбе могаш хиларах. Нагахьа санна, юртара хьаена къахьегача йоIо бокъонаш телхаеш хилча, цу гIулакха сатийна бIарахьежа магацар Лидайна, цо шеко йоацаш мугIарерча болхлочун га доаккхар, кулгалхошта цу тайпара хIама кхы цIаьхха дича мегийтаргдоацилга дIахайтар.

Лидас фабрике болх бечше Ростовски технологически техникум чакхйоаккх. Цу хана из инженер-экономист яр. Лакхе белгал ма даккхара комсомольски балхах дика лоархIаеш хинна Эсмурзиева Лида ВЛКСМ ЦК-рча Лакхехьарча комсомольски школе деша йохийт. ТIехдика из чакхъяьккха цIаенначул тIехьагIа Лида комсомола Назрановски райкома хьалхарча секретаралла хьожаю. Цу балха тIа маярра хьагучайоал цун организаторски говзал. Цо лоацача юкъа овлангара хувц райкомера комсомола гIулакхаш. Мадарра аьлча, юххьанцарча комсомольски организацещца айхха бувзам а лелабеш чакхйоах Лидас пайдане йола мероприятеш. Иштта цун хьехамца шоай вахара никъ белгалбоаккх дукхача кагирхоша. ХIанз сона районерча дуккхача кагийча наха, мехкараша оалаш хоз, нагахьа санна, Лидас специальность хоржача морально хьаллаьца, гIо даьдецаре тахан лакхехьара дешар дийша хIанз долча балхаш тIа къахьегаш хургдацар тхо, аьле. Цунца цар цунна доккха баркал оал. Укхаза белгалдаккха деза, Лидас кулгалдеча юкъа Назрановски комсомольски организаце республика районашта юкъе хьалхара моттиг яьккха хилар. ХIаьта из Наьсарерча комсомола вахаре хьалха ца хинна цIей дар.

Шин-кхаь шера комсомольски вожак йолаш болх бу цо. Цул тIехьагIа, Амерханова Лида парте райкома секретаралла хьожаю. Укхаза цо керттерча даькъе юххьанцарча партийни а комсомольски а организацешка гIолла наьха санхетам дегIакхувлаш, цар хьашташ кхоачашдеш, махулла вахар эргадоаккхаш къахьег. Района идеологически фронте ховш ма хиллара дукха кхоачамбоацараши динза дисараши дар. ХIаьта цига хьалха чакхъяьха политика кхы тайпара яр. Масала, цул хьалха хиннача идеологаша йоахар бусалба динца, вайнахьа ширача Iадаташца бувзам мел бола хIама обществана зене да. Бакъда, Лидас комсомоле болх беча хана кхетадьдар из политика харцахьа хилар. Цудухьа, цо эгтара хьалха вайнахьа къаьнара культура дегIаккхувлара, мадарра аьлча, кхувшйоагIача тIехьенна пайдане дола гIалгIай Iадаташ юкъеккхувлара, бусалба дина викалашца бувзам оттабара болх дIаболабир. ХIаьта, цу гIулакхо района культурни вахар дийндир. Иштта, Лидас цIенхаштта терко йора школашка наьна мотт хьехара дешашта. Ховш ма дий, цу даькъе чIоагIа чоалхане во хьал долга. Цул совгIа, цо мамогга гIо дора района медицина сеть дегIаккхувлара. Къаьстта, кхалнахьа, берий унахцIено тоаяра учрежденеш шеръяра. ХIана аьлча, цун ше кхалсаг а нана а хиларах тарра ховра цIевнана, е бер цамогаш хилча ханнахьа квалифицированни дарба де вIаштIехь ца даьлча цунах доккха зе доалилга. ХIаьта, тахан цун хоржамашта хьалхарча платформа тIа керттера моттиг дIалоац цу лоархIамеча дешаша. Иштта депутаталла кандидата керттерча декхарех лоархI ГIалгIай автономи меттаоттаеча мамогга дакъа лацар.

Аз шийга парте лоархIамах лаьца даьча хаттара жоп луш Лидас аьлар:

— Тахан партех нийса а боагIаш а бехк боах. Цун балха тIа дукха кхоачамбоацараш да. Царех да из массадолча хIаман керте оттар. Цун нахаца хеттача тайпара бувзам ца хилар. Иштта дукхабараш ца ховш парте мугIарашка нийсбеннаб. Вешта аьлча, шоашта болча пайдана, карьера бахьан долаш юкъебаьхкаб уж. Цудухьа, тахан парти халача хьале йолча хана, массане цун мугIараш IоцIендеча, халкъ цун гонахьа кхотадеча новкъостал де деза. ТIаккха гIулакхаш тоалургда дерригa а лерраге дIагIоргда.

М. БАРАХОЕВ.

СУРТА ТIА: Л. Амерханова.

Вахара позици

Грозненски радиотехнически заводе дика производственник хиларах тарра, белгалваьннав сварщик Черников Николай. Хьаьнала къахьегарца, шийна тIадилача декхарех дика лоархIавеш хиларца даьккхар цо сий. Укх пятилетка план, социалистически декхараш а тIехкхоачаш ца деш цхьа бутт дIабахийтабац цо.

Советски Эскаре гIулакх даь ваьлча, 1980 шера заводе балха воагIа Николай. Цу шерашка массехк смежни професси караерзаьй цо. Цудухьа моллагIа бахьан а нийсденна цехера саг балха ца воагIаш висача цун участке дIа а этте къахьег цо.

— Валха хьавена вале, лерттIа болх баь чуваха веза, — йоах Н. Черникова.— Болх бар, сога хьаттача, балха хьа а вена юха чувахар дац, из да, ший низ ца кхобеш, хьадечох дог лазаш къахьегар.

Николайс къахьега участок интернациональни я, укхаза цхьана болх беш ба тайп-тайпарча къамий викалаш: эрсий, нохчий, гIалгIай, эрмалой, иштта кхыбараш. ХIаьта вIаши барт-цхьоагIо, вошал, леладу цар.

Завода продукци вай республике меттел ерригача Союзе йовзаш я. Из я «ГIала» яха радиоприемник. ХIаьта укх шера «Синтер» яха керда радиоприемник арахеца лерхI цар. Из дика, тIехьарча моделех я. Болхлой тешаш ба из радиоприемник вай мехка меттел. кхыча мехкашка а кастта дIайовзаргхиларах.

Черноречье поселке бахача наха яьча собране № 83 йолча хоржамий округе гIолла Грозненски городской Совете депутаталла кандидат оттаваьв Николай.

Цун хоржамашта хьалхарча программе керттера лостам ба Черноречье поселке хьаIайна социально-культурни а наьха бытови а хьалаш тоадара проблемаш кхоачашъелга. Царех да наьха вахара-фусамий хьал тоадар, унахцIено лораяр, берий учрежденей хьашташ кхоачашдар, кхыдараш.

— Депутата бокъо яц наьха хьашташ теркал ца деш дита, — йоах Н. Черникова. — Тха поселке геттара во да бувзама гIулакх. Поселке дукхагIа болча наьха телефонаш болх беш яц. Цу гIуланха лаьрхIа теркам тIабохийтаргба аз. Поселке санна транспорт во лелаш моттиг яц вай городе. Иштта йоацаш я тхо долча берий майдаш. Кхы а дукха да укхаза уж кхоачамбоацараш. Бакъда, айса хьадехар моллагIча инстанцега кхоачашдайта сай низ тоъаргболаш санна хет сона.

Шеко йоацаш ала мегарга, нагахьа санна из депутат хорже харжархой пох гIалат баргбац, хIана аьлча, денале вахара позици йолчарех ва из.

Ч. МАГОМЕДОВ.

«Зенит» яха Iилма - производственни объединени — вай мехка высокоинтенсивни потически сердала источникаши, цар ларда тIа аппаратурей кийчъеш а арахецаш а йола лоархIамегIа ярех предприяти я.

Объединене арахец органически красителашца болх беш йола коачала лазераш, лазерни терапевтически установкаш, лазерни локатораш (лидараш), коротковолнови ультрафиолетови сердала источникаш, любительски фотовспышкаш.

«Зенит» НПО болх СССР Госстандарта дипломашца а ВДНХ медалашца а белгалбаьккхаб.

1990 шу долалуш объединене разработчикий йоккхача группана продукце дикал чIоагIа лакхъярах СССР Министрий Совета преме лауреатий дипломаш деннад.

СУРТА ТIА: «Зенит» НПО инженер - разработчик Ирина Мусинова «ФЭ-30А», «Электроника» электронни фотовспышка керда модель хьахьокхаш я.

А. ЖИГАЙЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛОАЦЦА ХОАМАШ

ОВСАРЕ КЪАХЬЕГ

Къайле яц, къахьегама дикагIйола форма аренда хилар. Цхьабакъда, коллективни подрядо а кIезига пайданедар юкъеденадац вай вахара. Цу хьисапе болх вIаштIехьбаьккхача дукхача коллективаша зелуш дола толамаш даьха моттигаш дукха я. Царех цаI — Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхоза № 3 йола кхаш леладу бригада. Цунна чувоагIача вурийтта саго, боахамца договор а оттадаь дIанийцад 2064 гектар оахаш дола лаьтта.

— Аьхкий, балхаш сихлуча хана, кхы а нах хьатIаэц оаха, — йоах бригадира В. Овчаренкос. — ХIаьта хIанзарчоа тхоай низах кхоачам бу.

Гурахьа дIадийна ялаташ дегIадоагIаш латт, бIаьстан балхаш кхехкаш да. Лоацца ча юкъа бригадерча механизатораша дIабийнаб бIаь гектар мукх, иззал фуна лаьрхIа горох. Доакъар даккхара дIабийнаб 100 гектар эбаь кени горохи. Баьцара горошек кхеергья кховзткъа гектара тIа.

Кастта дIае йолаергья хьаякIаши генараши. Цу гIулакха лаьтта кийчдеча овсаре къахьег механизатораша Н. Мажейкос, А. Крылова, В. Ходкова, Ф. Керкасова.

БАЛХАХ ДИКА КХЕТ

Дуккха шераш да Цурова Зарихан «Заветы Ильича» яхача колхозе Iаьсий леладеш хьайоагIа. Цу юкъа чIоагIа кIоаргъяьй цо ший профессиональни говзал, лакхъяьй къахьегама овсарле.

ХIанз Зарихан родильни отделене болх беш я. Тхо ферме кхаьчача дийнахьа цун группе шовзткъен итт Iаса дар. БIарг тIерабаккха йиш яц царна, хIана аьлча, уж атта цамогаш хуландаь. Шин бетта леладаьчул тIехьагIа кхычунга дIалу цо зIамига хьайбаш.

Iаьсий леладара режим талхийтац Цуровас. Хан-ханнахьа кхоабаш, чура-ара доахаш, ветеринарни лор хьожийташ, ши кIира даьлча фуъ, буц я Iомаду цо уж. Шоашта деча доалага хьежжа сиха ондадоал Iаьсий.

Эгтара дIайхагIдолча дешашца белгалбоаккх Цуровай къахьегам ферма зоотехника Оздоева Хадчата а кхыча болхлоша а.

М. ЭРЗИЕВ.

Мишта Iангара доах хьайбаш

Хьаьшкеи фляrашкеи

Дукха ха яр Наьсарерча совхозий фермашкара хьаухача деттамий сводкий сурт селла къоарза ца хула. Юкъ-юкъерча фермашкара хьокхамаш ца лаьрхIача, цIаккха ца хиннача тайпара дохбеннаб доахангара йоакхкаш йолча шурий, хьайбашта IотIаккхетача дулха боарам.

Цу гIулакхо Iоткъам бу кхоачашъе езача планашта. Района статуправленера хьалхарча квартала итогех лаьца укх тайпара справка елар тхона. Цу квартала планах 1560 тонн шура дIаяла езаш яр совхозаш Iаьдала. ДIаеннар — 1268 тонн. Дулх (цу юкъа) дIадала дезар 325 тонн, дIаденнар — 317 тонн.

Ховш да, бIаьстан юхь хьайбай боахаме цIаккха а атта ца хинналга. Цецвоалалга дац деттамаш кIезиг дукха лохденнад а хIаьта хьайбаш гурахьа шоаш чуоттадеча хана санна доацаш дегIа эшаденна а да аьлча. Бакъда, цецвоал хьаьш чу Iочуйнлла хIама а йоацаш, совхозаша хьалха мо лоалахошка дIа-хьа хехка машинаш бIаргаяйча. ДоагIачул дуккха совлен а долаш доакъар Iалашдаьдар совхозаша дIаяхача гуйран. ХIаьта хIама ца эшаш Iа юкъе кхаьчача хана деиз дукха ахча а телаш гаьнна кхыча районашкара ийеш хьакхухьача силосаца доахан кхоабаш хьайоагIа эгтара йоккхагIа йола «Назрановский», «40 лет Октября» яха ши совхоз. Гуйран селла дукха Iалашдаь доакъар иштта сиха кхоачадалара бахьанаш ховш дац. Цу деша духтIадовла тхо хьажа а хьажанзар, хIана аьлча, чоалхане гIулакх да из, лаьрхIа тахка а дезаш. Бакъда, цхьаькха ала йиш я цу гIулакхах лаьца: е «каьхата тIа» Iалашдаь хиннад, боахамий «юхь» хозагIа хетийта, е бокъонца Iалашдаьдале... Хьанна ховргда из хIанз. ХIаьта а хьайбай Iан-зама чакх а яьнна итогаш еча хана района халкъа тIахьожамхой цу гIулакхага хьежача бакъахьа-м бар, вIалла шоаш хьожаргболаш бале. Из дага долаш дувц оаха из дош укх рейда тIа а.

Иштта да района хьайбай боахамий сурт дерригa а хьанийцача.

ДикагIа хила йиш йоацача кхаьчад из аьнна хетадала мег. Кхаьчадац. Из эргаданкха а хIаьта халонаш эшае а таронаш йоацаш цхьаь цаI ферма яц. Фуд тIаккха новкъадар? Дай тайп-тайпара хилар да эгтара хьалха. Царга хьежжа лел гIулакхаш а. Массехк масал дувцаргда оаха цу хьакъехьа.

«Маяк» совхоза № 1 йолча ферма коа дIачудовллаше а хайра тхона да — заведующи Нальгиев Бахьаудин ший моттига доал де гIертачарех волга. Коа лостам ба. Шифер тиллача кхоален кIала чана, аьла пашкаш латт. ХIанз а шоай баьццара бос ца байнача мошача хьажкIий аьрдача гIадамех чуелла силос я йоккхача бетона траншея чу. Кладовка чу комбикорм я. Каст-каста г. Бесланера хьакхухьаш барда ба.

Базаш чу лаьттача доахах хьаьшкахьа хьахьожаш етт бацар. Комбикорм а теха кийчъяь силос юаш доахкар уж чуийнна. Иштта дар скотника Медов ИсмаIалас царна кийчдаь «обед». Из деррига 133 бетта етт бола Iул кхоабар а цун Iунал дер а изи цун сесаг Ровзати ба. Совхоза кхыча балхара ше мукъа волча хана наг-нагахьа наьна когаметта воI Боарон а воагIа даьна новкъостал де. ИсмаIал скотник хинна Iац. «Ферма завхоз» оал цох коллективе. Ва а ва. Кхыча заведующеша санна ший киса а ца леладеш цунга дIаденнад Нальгиев Бахьаудина ерригача складай дIоагIаш. Цунга гIолла мара хьаьш чу кхачац цаI килограмм доакъар. Белгал ца дича Iелургвоацаш дар цхьаькха а. Укхаза мо цIенача моттигашка латташ а хIаьта дегIатIара цIена а доахан тхона дайнзар. Иштта уж цIена лоаттадер ИсмаIал ва.

— Цун тешамах, цо лорадарах, цо кхом барах дисад тхога тоъал доакъар, — аьлар заведующе. — Доахан баьца тIа даллалца саготде дезаш хIама дац тха.

Ше бокъонца вола да вецаре ховргдарий заведующена тешаме вар-воацар малав ,хьанна малагIа декхар тIадиллача бакъахьа да?

Иштта тайп-тайпара юкъара декхар кхоачаш ца деш саг вац цу зIамигача коллективе — верригаш а иттех саг мара вац уж, царех ворхI доярка а йолаш.

ТIаккха производственни хьокхамаш? Царга а хьожаргда вай. ХIанз укх деношка хIара фуражни Iаттагара юкъера лаьрхIача 7—8 килограмм шура йоакх цу ферме. Кхы а лакхагIа хьокхамаш да юкъ-юкъерча доярка: Евлоева Фадимана, Нальгиева Лидай, Яндиева Радимхана, Нальгиева Лизай. Iаьдала шура дIаялара план а кхоачашъяьй ферма коллективо.

Кагий Iаьсий латтача базе а хилар тхо. Хьандирrаш мо тоаденна, унахцIена да уж. Базалаева Либихана кара кхаьча Iасилг иштта хул. Цу телятнике дIахьош латт цо ший дукхагIа дола шераш. Цу чу къахьегаш яьккхай цо Ленина орден а. Iаьсий леладара йоккха опыт я цун.

— БIарахьежжаше а дегIаух цунга дIакхаьча Iасилг, — аьлар отделене зоотехника Аушев Йоакъапа. — ЧIоагIа дукха деза цунна зIамига хьайбалгаш.

Уха а ух уж, зоотехника яххача тайпара, дIабIарахьежжаше а дегIа. Планах 350 грамм йолча ден-бус цун хIара Iасилга IотIаккхет 650 грамм дозал.

Иштта дика ферма ма нийслургйий вайна «40 лет Октября» яхача совхозе а, аьнна хийттадар тхона. Новкъа хийтар тхона ца нийсъенна, хIана аьлча, низага а «дегIага» а диллача цун юхе «бе йоллал» мара йоацача «Маяка» миссел таронаш йоацаш я из совхоз? Теша хала да цох. Тхо а тийшанзар. Бакъда, цу таронех пайда эца укхаза Iаяха сагота боацалга-м хайра тхона. Доакъар-м, вай лакхехьа аьннача тайпра, лоалахошкара хьакхухьаш а цхьаца аьттув лох укхаза, дIаяха машенаш говш цкъаза доахан меца дусе а. Из моцал а ший лераш ца юташ дIа-м йодац, бакъдар аьлча. Тхо хиннача деношка 4,4 килограмм мара шура лацар укхазарча Iатто денбус. ДIадахача шера цу хана яьхачул 2,2 килограмм кIезигагIа я из. Цудухьа йоагIачул ахаиел кIеззига совгIа мара Iаьдала дIа а лацар совхозо шура.

Доакъар ца таарал совгIа дукха новкъарленаш я совхоза хьайбай боахама гIулакхаш юхадетташ. Лоацца ала лов тхона царех. хIана аьлча уж новкъарленаш сихха дIа ца йоахе кхы тоаденна дIагIоргдац совхоза цу лоархIамерча отраслера гIулакхаш. Дукха ха йоацаш цига тохкам беш хиннача района АПО специалисташа а бир цу тайпара хоадам...

Укхаза миссел тIехьален уйла ца еш моттиг кхычахьара лаха хала да. Массехк шу хьалха фу тоаде аьнна гаьннара ийца хьадоаладаь лакха продуктивность йола детта доахан лоаман фун доахана ден тIа кхоачаш латт, лерттIа селекционни болх ца барах, хIаьта царна тIехьаккхувш дола Iаьсий а доагIа. шоай ноаношта тарадерзаш. Цхьаккха зоотехнически учет яц лелаеш. Шура дукхагIа-кIезигагIа лу доахан дIа-хьа къестадац, цар Iаьсий а ишта вIашагIъэду. Кхыметтел дахка дезденна доахан а, масала, № 1 йолча ферме, кхыча доахах дIакъоастадац. Шоаш латтача Iула юкъе дахк уж. ХIаьта керда даь Iаьсий зоотехнически учета бокъонех доагIача тайпара дIа ца яздеш, нумераци ца еш моттигаш нийслу. Масала, № 4 ферме 7—10 ди даьнна 15 Iасилг цхьаккха учете доацаш а цхьаннахьа дIа ца яздеш а дар. Сендухьа ду из? Царех моллагIа Iасилг хувца йиш я, хIаьта деннар цхьаннахьара хьа а дена дIадахьа а йиш я. Лоацца аьлча, цIена доацача кулгашта хьаштдола хIама хьаде йиш йолаш гIулакх да из.

ЧIоагIа воча хьале да З. Даурбековас, О. Колоева кулгалдеча фермашка хьайбашта деш дола Iунал. Вешта, нийсагIа хургда, вIалла да а дац из. Iунал, аьлча хIаьта цу вай йийцача № 4 йолча фермерча доахангa-м Iунал хац, гIелал яхь. ДIаьхача Iанна ара лаьттад цигара доахан. ХIанз а латт уж колдала. Хургйий тIаккха шура, хургдий дулх? Iунал а ца деш, хьаьш даьсса а лоаттадеш, фляташ шурех юза доахан хилча-м ше да. Цу тайпара порода кхеллаяц Iаламо.

Юххера тхона хет: укхазарча хьайбай боахамера хьал района кердача лакхехьарча органашта дIа ца хайча даргдац, аьнна. СихагIа ме ха дикагIа а да.

Г. МАЛЬСАГОВ,
АПО племотдела начальник.
М. ПУГИЕВ,
РТП болхло.
М. ЗАНГИЕВ,
тха соб. корр.

30—40-ча шерашка а 50-гIа шераш долалуш а лийцача наха реабилитаци яра хьакъехьа

(ДIахододар. Долалур 3, 13, 15, 22, 24 февралех, 1,3, 6, 8, 10, 13, 15, мартех, 3, 5, 10 апрелех арадаьннача газеташ тIа).

Крючков Степан Феофанович, 1889 шера Терски округа Калиновски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, ремонт еш вола болхло, Гудермес станице ваьхав, 5 шу суд яьй.

Малороев Дзейтуда Мурад, 1891 шера Лаккерча Ачалкхе ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, единоличник, Лаккерча Ачалкхе ваьхав, 3 шу суд яьй.

Востриков Александр Иванович, 1902 шера Терски округа Наурски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, № 3 йолча тика заведующи, г. Грозне ваьхав, 3 шу суд яьй.

Буцанов Яса, 1898 шера Гудермесски района Брагуны яхача юрта ваьв, кумык, парте хиннавац, единоличник, Брагуны яхача юрта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Исенев Алад Исеневич, из **Исаев**, 1922 шера Сагсановски района Центорой яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, болх беш хиннавац, Центорой яхача юрта ваьхав, 8 шу суд яьй.

Киселев Алексей Степанович, 1903 шера Средне-Волжски края Павловка яхача юрта ваьв, эрсе, парте хиннавац, тика хаьхо, г. Грозне ваьхав, 8 шу суд яьй.

Хучбаров Кигри Эдалгире, 1899 шера Галашкински района Гули яхача юрта ваьв, гIалгIа, парте хиннавац, колхозхо, Онгушта ваьхав, 10 шу суд яьй.

Назрапов Гасу Назраповнч, 1909 шера Чеберлоевски района Джубик-Аул яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, юртбоахама артела член, Джубик-Аул яхача юрта ваьхав, 8 шу суд яьй.

Томашевский Михаил Дмитриевич, 1886 шера КъХIАССР г. Орджоникидзе ваьв, парте хиннавац, инженер - экономист, Троицки станице ваьхав, 5 шу суд яьй.

Дашнин Василий Дмитриевич, 1905 шера г. Астрахане ваьв, эрсе, парте хиннавац, «Малгобекнефть» слесарь, г. Малгобеке ваьхав, 5 шу суд яьй.

Яндархо - Хаджиев Давло, 1884 шера Ножай - Юртовски района Зандак яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, Зандак яхача юрта ваьхав, 3 шу суд яьй.

Эдильхаджиев Эдиль Хади, 1866 шера Ножай-Юртовски района Зандак яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, Зандак яхача юрта ваьхав, 3 шу суд яьй.

Абдулаев Басхо, 1899 шера Ножай - Юртовски района Зандак яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, Зандак яхача юрта ваьхав, 2 шу суд яьй.

Абдулаев Авхоби, 1877 шера Ножай - Юртовски района Зандак яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, Зандак яхача юрта ваьхав, 2 шу суд яьй.

Тамаев Зимари, 1897 шера Ножай - Юртовски района Зандак яхача юрта ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, Зандак яхача юрта ваьхав, 3 шу суд яьй.

Звездунова Мария Михеевна, 1871 шера Ростовски округа Койсуг яхача юрта яьй, эрсе, парте хиннанц, болх беш хиннаяц, Нестеровски станице яьхай, 3 шу суд яьй.

Лысенко Федор Леонтьевич, 1882 шера Сунженски района Нестеровски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, единоличник, Нестеровски станице ваьхав, 3 шу суд яьй.

Лысенко Владимир Леонтьевиня, 1898 шера Сунженженски района Нестеровски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, единоличник, Нестеровски станице ваьхав, 3 шу суд яьй.

Болотова Мария Яковлевна, 1882 шера Ростовски области Кайсуг яхача юрта яьй, эрсе, парте хиннаяц, единоличница, Нестеровски станице яьхай, 3 шу суд яьй.

Турцин Василий Федорович, 1906 шера Сунженски района Нестеровски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, кустарь, Нестеровски станице ваьхав, ханна чувалла теха ха — 6 бутт.

Харебина Елена Ивановна, 1883 шера Сунженски района Нестеровски станице яьй, эрсе, парте хиннаяц, единоличница, Нестеровски станице яьхай, ханна чуйла теха ха — 6 бутт.

Алейников Петр Васильевич, 1861 шера Сунженски района Нестеровски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, единоличник, Нестеровски станице ваьхав, 3 шу суд яьй.

Семыкин Алексей Васильевич, 1900 шера Сунженски района Фельдмаршальски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, единоличник, Нестеровски станице ваьхав, 3 шу суд яьй.

Тюльпинов Василий Кириллович, 1901 шера Сунженски района Давыденко яхача юрта ваьв, эрсе, парте хиннавац, единоличник, Нестеровски станице ваьхав, 3 шу суд яьй.

Звездунов Яков Михеевич, 1859 шера Ростовски округа Кайсуг яхача юрта ваьв, эрсе, парте хиннавац, единоличник, Нестеровски станице ваьхав, 3 шу суд яьй.

Звездунов Ефим Яковлевич, 1904 шера Сунженски района Давыденко яхача хуторе ваьв, эрсе, парте хиннавац, единоличник, Нестеровски станице ваьхав, 3 шу суд яьй.

Макаров Пантелей Максимович, 1900 шера Сунженски района Нестеровски станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, единоличник, Нестеровски станице ваьхав, 3 шу суд яьй.

Евдощенко Владимир Семенович, 1899 шера Карабулак станице ваьв, эрсе, парте хиннавац, единоличник, Карабулак станице ваьхав, 2 шу суд яьй.

Сатуев Алаудин, 1904 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Неснев Магомет, 1900 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, 3 шу суд яьй.

Вахаев Шоха, 1892 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, 10 шу суд яьй.

Исраилов Халид, 1903 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Дандоев Ахмат, 1873 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Салтамурадов Юсуп, 1901 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Шабазов Дуды, 1871 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Хасгиров Цаца, 1879 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Джабаров Дага, 1888 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, 10 шу суд яьй.

Цамаев Шока, 1879 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Самбиев Дауд, 1895 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Бейсултанов Магома, 1902 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, 10 шу суд яьй.

Шуаипов Намирза, 1869 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Хазуев Исмаил, 1864 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Кантаев Дага, 1868 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Асуев Тарам, 1881 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Салтаев Бака, 1889 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Дакаев Ахмат, 1893 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Суганнов Алибек, 1876 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Акаев Абу, 1903 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Хадуев Ахмат, 1889 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Матаев Дуда, 1903 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Мальсагов Магомет, 1909 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Сараливв Умар, 1888 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Самбиев Асламбек, 1900 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Гарбиев Ахмат, 1892 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Дудиев Наурби - Хаджи, 1899 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, 10 шу суд яьй.

Шуаипов Магомет, 1863 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, 10 шу суд яьй.

Мендаев Идрис, 1904 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, ГIойтIа ваьхав, 10 шу суд яьй.

Дубаев Бучи, 1869 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Дубаев Изу, 1870 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Цодаев Яхъя, 1864 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Сулейманов Осман, 1885 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Юнусов Усам, 1904 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Висхаев Али, 1908 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, 10 шу суд яьй.

Алихаджиев Муцу, 1909 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, 3 шу суд яьй.

Самбиев Ваха, 1904 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, 5 шу суд яьй.

Алихаджиев Дата, 1904 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Такаев Абу, 1909 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, 5 шу суд яьй.

Докалов Самхат, 1881 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, 5 шу суд яьй.

Сатуев Ахмат, 1889 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, 10 шу суд яьй.

Эдельбиев Саид, 1882 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, ВКП(б) членалла кандидат, юртсовета председатель, ГIойтIа ваьхав, топаш техай.

Гакаев Махмуд, 1882 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав, 3 шу суд яьй.

Самбиев Нана, 1887 шера ГIойтIа ваьв, нохчо, парте хиннавац, единоличник, ГIойтIа ваьхав ,10 шу суд яьй.

(ДIахододар хургда).

Ленинграде бахька хиннаб американски кардиохирургаш, къаьстта чIоагIа чоалхане операцеш советски коллегашца цхьана елга вIаштIехьдаккхара.

Кардиологически пехкийн лазарашта йолча Калифорнийски институтен Окленда берий госпиталереи бовзаш болча Iилмахоша, лораша лаьрхIад СССР унахцIено лораяра министерстваца, № 1 йолча Ленинградски берий больницаца цхьана «Дегагара дегага» яхаш цIи йолла дунен халкъашта юкъера берий медицински программа вIашагIйолла. Из лаьрхIа я сердечно-сосудистий лазараш долча берашта специализированни гIо дара.

Советски а американски а лорий «Дегагара дегага» яхача программа проект йолга хайначул тIехьагIа, кердагIйола медицински оборудовани хьаеш йолча йоккхийча американски фирмаша мах боацаш Ленинграде хьаяйтай цига берий кардиохирургически центр вIашагIйоллара, диагностически аппаратура, хирургически мониторш, компьютерни устройствш, препаратш.

— «УнахцIено бахьан долаш лоаттабу къовсам доазув доацаш ба. Тха мисси — из дерригача адамашта дагадоаллачоа моллагIча наькъаца, тхона хетачох, кхоачашде деза дIахо американски а советски а халкъаша», — белгалдаьккхар ТАСС корреспондента интервью луш «Дегагара дегага» яхача программа исполнительни директора Джоэнн Макгоэна.

СУРТА ТIА: операционне ба советскии американски хирургаш.

Ю. БЕЛИНСКИ сурт.
ТАСС фотохроника.

СО ДОГ ТИЙША ВА

Дукха ха йоацаш вай республике гIолла РСФСР халкъа депутаталла хержача кандидатех цаI ва Костоев ИбрахIим. Дукхача кандидаташта юкъе лаьттача къовсаме цун баьнна аьттув ба из. ХIаьта хIана халкъа депутата де лерхIачох а цо хьалхадоахачох а лаьца къамаьл хилар цунца тха корреспондента.

ИбрахIим, вай къамаьл дIадоладеш Iа хьай вахарах лаьца массехк дош аьлча бакъахьа хетар сона.

— МоллагIча са ханнара гIалгIачун долчул дукха эргаш хиннадац са вахар. 1946 шера Казахстане, спецпереселенций дезале ваьв. 1961 шера Даймехка цIавенав. ТIаккха Краснодарера политехнически институт чакхъяьккхай. Болх беш хиннав Дагестане, Мангышлаке, Тюмене, Науре. ХIанз Карабулакерча нерудни материалий заводе балха ва.

— Сона хов, ИбрахIим, хьо балха хиларал совгIа, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета филологически факультете дешаш волга. ВорхI бер а мадий хьа. Цу тIа хIанз халкъа депутата декхараш а тIаийца долаш, из деррига леладе низ тоъаргбий хьа?

— Хала хургдале а сай хоржамашта хьалхара программа, депутата декхараш кхоачашдара мея бола низ тIабохийтаргба аз, кхыча гIулакхашта из Iеткъаш хилара юха а ца воалаш.

— ХIаьта фуд хьона хьай программе эгтара лоархIамегIа да, аьнна, хеташ?

— Эггара хьалха, керттера декхар лоархI аз Орджоникидзе аьтта оагIорахьа столица а йолаш, ГIалгIай автономи юхаметтаоттаяр. Цхьабакъда, цунах вай халкъа кхоачам ба, аьнна, хеташ а вац со. Хургйолча автономни республике (со дог тийша ва из хургхилара) бахача наха, из кхыча республикашка хьежка дегIайоалае аьттув хургболаш мел эшар Iалашде декхарийла я. Российски союзни Iаьдала органаш. Цудухьа республика дегIайоалаяра лостамаш белгал а доахаш, къаьстта программа книжче езаргья РСФСР Лакхехьарча Совето. ХIана аьлча, СССР халкъа депутатий съездо тIанийцача Декларацега хьежжа, вай къаман культурана, экономикана даь зенаш юхаметтаоттаде деза.

— ТIаккха малагIа проблемаш а ГIалгIай мехка эггара хьалха къоастае езаш?

— Сихха къоастаде деза наха болх бе моттигаш Iалашъяр, хIана аьлча, тахханарча дийнахьа эзараш къахьегамхой, шоай мехка болх бе моттиг а йоацаш, кхыча регионашка дIаухаш ба. Цудухьа, керда хургйолча республике хьалъе еза дукха керда предприятеш. Амма, хьалхагIа вайна кач йийхка экологически кхераме йола заводаш хIанз вай мехка хальяйта йиш яц. Яйгача промышленность Iалама кхераме йоаца предприятеш эш ГIалгIайченна. Аз ювцача программана юкъе хила деза социальни, культурни хьал тоадара де дезараш. Тахан гIалгIай мехка латта унзара сурт сиха ца хийцача даргдац вай.

— Вайнах санна Сталина репрессеш хIаландаь кхы а дукха къамаш да. Цудухьа, хетаргахьа, вай санна проблемаш цар а я. Россе Лакхехьарча Совете хургболча цу къамий викалашца цхьана аттагIа хургдецарий вай массане я хьашташ кхоачашде?

— РСФСР халкъа депутаташа шоай болх дIаболабича из дош айде лаьрхIа ва со. Репрессеш лайнача къамий комитет вIашагIолла еза Россе Лакхехьарча Совете. Цу тайпара комитет СССР Лакхехьарча Совете а хила езар, сога хьаьтача. Цу комитете хила беза нохчий, гIалгIай, къоаршой, балкхарой, татарий, немций, туркий - месхетинций, гIалмакхой, кхыча къамий викалаш. Вайна массанена хьалхашка латта проблемаш шоайла хайра эргаш яц, уж къоастае а аттагIа хургда вай дерригаш цхьана хилча.

— ИбрахIим, сона хов хьо цхьаьца йолча «неформальни» организацешца гIулакхаш долаш волга, вешта «Нийсхо» доакъошхо а ма вий хьо. Цудухьа хьона ха деза Нохч-ГIалгIайчен дукха «неформалаш» Вайнаьха федеративни союзни республика кхоллара тIехьа болга. Фу хет хьона цох?

— Сона хетачох, цхьан хана цу тайпара федераци хургья. Миллион гаргга ба хIанз нохчий, 300 эзар гаргга ба гIалгIай. Цхьана хилча вай доккха къам да. Амма, цу федераце чуйоагIаргйолча Нохчийн ГIалгIайн республикнаш цхьатарра боккъонаш йолаш хила еза. Цхьабакъда, из аттен сиххеи къоасталургдолаш дош дац. Цудухьа, тахан вай къамана хьалхашка латта керттера декхар да ший автономи хьаяр. Из кхета а деш, нохчий халкъ а тIехьа да вайна.

— Цхьацаболча наха дувц, ГIалгIай республика ше цхьаь экономически кха низ хургбац яхаш. Фу хет хьона цох?

— Се Iилманхо веце а сайна хетар аргда аз. Европе а Азе а дукхха мехкаш да духхьал туризмах дахаш. Туризм дегIайоалаяра Iалаьмате боккха аьттув болча улл ГIалгIайче. Тамашийна хоза Iалам, дарбан хиш, истореи архитектураи памятникаш да вай мехка. Цу тIа, Тийрка аьтта оагIорахьара предприятеш а хургйолча республикана чуйоагIаргья. ХIана аьлча, ГIалгIай автономи йолча хана хьалъяь предприятеш кIезига яц цига. ХIаьта ГIалгIайче заводаш яц яхача нахага хатта безам бар са: Нохч-ГIалгIайченна фу пайда лу Грозгнерча мехидаьтта чакхдоахача заводаша? Аз хьалха маалара, керда предприятеш хьалъеча ГIалгIайченна гIо дара программа оттае еза РСФСР Iаьдала органаша.

— Вай халкъо бе безар хала никъ ба. Атта хургдац депутаташта наха тIадилла декхараш кхоачашде. Хургйола халонаш ла низ а сакхетам а хургба, аьнна, хетий хьона гIалгIай?

— Вайнаьха историга хьежача, хетаргахьа 50 шу даьнхадац вай халкъо, паргIата а долаш. Монголаш, персаш, туркаш, крымски татараш, кIай паччахьа, Сталин — масса моастагIа тIагIийртав вайна, мел ве даьд къаманна. Халача ваьхаро Iомабаьб вайнах денал долаш а сакхетаме а хила. Цудухьа, со дог тийша ва духьала мел оттаргдар ла а тайп-тайпарча провокацешка юха ца хьажа а вай халкъа низ тоъаргхиларах.

Интервью яйцар
Ч. МАНОЛИС.

Чахкиев СаIид

Бохабаь малх

ДУВЦАР

Кхо шу совгIа ха я со дувца воаллар хинна, цхьабакъда, хIанз а тIехьа из дагадехача, дегIа тIа мел бола чо гIоттабоийташ во а, нIирча а, къиза а хIама дар из. Сихлургвац со. Сиха из дувца сона могарг а дац. Вешта, из ца дувцаш дита йиш яр са. Йиш яр, цхьабакъда, боккъо-м яцар.

Со дувца воаллар дац, цхьа моллагIа дола хIама санна, лочкъадаь, къайладахьа йиш йолаш. Из массанена ха, дIахаза дезаш хIама да.

...Ший ханнахьа а хоза а денадар цу шера ахка. Планах нийсдича санна, эш-эшача хана догIа делхар, малх а, сов тIехбаьнна бIайха а боацаш, кIаьда, дог хьесташ хьежар. IалаьмагIе дина хьийкъа дIаэттадар ялат. Дена кхаьчар июнь бетта тIеххьара денош. Дуккха а хIамаш дагадоахкаш, цар садуаш, массанахьа кхача гIеоташ, ди-буйса ца къовсаш балха воаллаш хьавенача ахархочун дага хIанз алхха пхьа уйла мара яцар: махулла чехкагIа ялат чуэцилга.

Из болх а ший ханнахьа дIаболабелар «Къахьегам» яхача колхозе. Машинаша цахаддаш хьатта хьатIаувзар кIа, цига из, веялкашца цIен а деш, сов сиха дIаккхухьар цхьа ткъаьх километр гаьна хургйолча элеваторе. Пелгаш мо вIаши тIехьа латтар машинаш. Болх кхехкаш бар. БархI-итт дийнахьа хьалха дIадийна кIа а мукх а чуййца яла лерхIар колхозо.

Ялат чуэццача хана, из ха хьатIаярга хьежаш баьгIача санна, гучабувл къуй а. Гучабувл аьлча а, гуча-м ца бувла хьожар уж, цхьабакъда, къоалаш-м дитад. ХIара шера лувца а лувц уж, чу а беж, наха хьалхашка сий доацча а боах, хIаьта а къоалаш дIадалац. Из дика ховш ва милице райотдела болхло сержант Паргиев Осман. Цудухьа каст-каста хьатта хул из. ВIарг лоих, воагIар-водар зув.

Тахан а, массаза санна, дIатIа-хьатIа ухача машинашта, чуийнна балха боахача наха бIарахьожаш чакх а ваьнна, таразхочоа тIаволавелар из.

Тхьовра денз из зувш, саькхо цунгахьа хьожаш вар Увайс.

— Увайс!

ДIаверзац Увайс, кеп увттаю, шийна сержант бIарга ца гуш санна.

— Увайс, яьй! — юха а кхайк Осман.

— ХIа-а, хIа-а, хьо вар из, новкъост сержант, — чехкка ле волалу Увайс. — Марша воагIалва хьо.

— Марша-м воагIар со, хьона согахьа хьаверза могаре.

— ХIа-а, сон?.. Мукъа-м вац. Вешта, вай дахалда, сона хьо бIарга-м гацар.

— Тахан масса машина яхай элеваторе? — цунга ла а ца дувгIаш, ший хаттар дир Османа.

— БархI.. БархI яхай. Вай дахалда яхай бархI-м. Гой, ераш да каьхаташ.

ЛаьрхIа наькхаташка хьож Осман, тIаккха пхьаькха хаттар ду, цхьа лоадам боаца хIама из долаш санна.

— Дари дергдолаш вий хьо?

— Яьй, фу ях Iа сога, фу?! — кIежъьяькха хий тIамоассадича санна, корзагIваьнна хьовз Увас. — «Дари». Аз сенна ду дари? Болх беш воалл со, болх беш! Гой хьона! Витал со! Кхы лаьца саг а вац со!

— Сабар, са-бар. ЦIогIа ма детта. Ма чIоагIа корзагIваьнна хьайзар хьо.

— КорзагIвалаций, Iа со ца вуташ хилча. Вай дахалда, тамаш ма я из. Аз дIа ма аьннадий хьога: сона ховш дихьадац цу Мусоста кIа. Сона везаш а соца гIулакх долаш а саг вац из. Вай дахалда вац.

— Из-м ма дарра ховгдар вайна, — Увайса нийсса бIарахьож Осман. — Мусост цкъа са каракхачийта Iа... ВоллахI-даьра лоацарг-м аз а ва хьона из.

— ХI-м, мичара лоац Iа из, ведда лела саг.

— Ай, унх лаьтта леладий из. Сигала мича лел из.

— Из а да бакъ-м...

— Даьра да. Цо мадарра хьа а ма дувцаргда, цкъа хьакаракхаьча ваьлча. Вешта... хьона-м вайнавац из?

— Яьй! Къонах! Вай дахалда... — юха а цIогIа детта волалу Увайс.

— Мегад, мегад, тоъаргда, — сопаву из Османа.

— Хьадувцийта! Хьа а лаьце...

...Осман дIавода, цунга кхы ла ца дувгIаш. Дикка ха йоаккх Увайса, цунна тIехьахьежаш. Гуш да, цун сатем байналга.

Хьатта пхи-ялх километр хиллал мара гаьна боацаш Iам ба, колхозо цхьа иттех шу хьалха баьккха. Цунна юкхе гIолла, гола а тохаш, дIаберз элеваторе бода никъ, Iама гонахьа къоахкаш, бIараш дагIа. Ди дIайха латт, цхьабакъда, гаьнашта кIал Iийне гIаьхьа дегIа тоам хулийташ шийла я. Осман вагIа, фуражка Iо а яьккха, салоIаш. Цунна бIаргагу элеваторгахьа дIа мел ерза машина. Царгахьа дIахьеж из, цхьабакъда, дага-м кхыдар да.

Цунна дага ва ведда лела колхоза шофер Мусост. Лочкъадаь машина етта кIа нйца воддачар, гуча а ваьнна, цигга дIакорзагIваьнца хьайзача цо, велосипедаца воагIача кIаьнка машина тIа а теха, из вийнав. Цул тIехьагIа зIанара боагIах аьтта оагIув теха, ерига кузов а йохаеш, кIа Iо а дохийташ, машина а йита, кхеравенна, ведда вахав. ХIанз мичав из? Фу леладу цо? Воккха Iовдал! Дукхха а гIойле ма ярий цунна, цу ханне а Iаьдала хьатIавена валаре. Сесаг а йоалаяь, бер а долаш ваха цун зIамагIвола воша Муртаз волча а, цун кхыбола гаргара нах болча а хиннав Осман, хьаттав. Мичав хой шоана аьннад, цо фу леладу хой шоана? Iаьдала тIавайта из яхаш, дехар даьд, цхьабакъда, цхьанне а ер ма дий, аьнна, жоп дац хаьдда луш. Хац тхона, йоах, бIаргавайнавац тхона. ВIаргавайнавац... Дика дар-их вайнавецаре... Осман-м теш царех. Нахах теша веза. Цхьабакъда, безац Муртазах-м. Вовзаш а наха могавеш а саг ма вий из, дика комбайнер аьнна, юрта цIи хеза ва, хIаьта а... Из тешац цох. Дего тешийтац.

Докхха са а даьккха, гIотт Осман: лувча дагадох цунна. Тхьовра денз из зувш, йоархIашта юкъера кIирвенна пунга хьожаш ва цхьа саг. Цхьабакъда, Османа гац из. Хьадаьста баьца тIа Iодохк цо тIехкари тепча чуйоалла хумпIари. Iодоах барзкъаш. Хи чу воал из. Хий дика да, дурраз деззача тайпара. КIезиг-дукха нек деш са мукъа а даьккха, хи чура аравоагIача Османа цIаьхха бIаргагу, ше берда тIа дитача барзкъашка хьежаш воалла цхьа саг.

— Яьй! — цIогIа тох Османа. — Фу дайнад хьа цига?! Дита наьха барзкъаш!

Сихха хи чура араволалу из. ЦIаьхха юхасоц, берда дIатIа а кхачалехьа.

— Эъ, хьо ва из?! — эккх цунга.

Ший барзкъашка хьежаш воалла саг вовз Османа: из ва Мусост. Цунна бе йоалл Османа «Макарова» системах йола бархIазъювла тепча.

— Вайзар хьона, — кхосс Мусоста, саькха гонахьа бIаьгаш а лекхаш. Тепча нийсса Османа тIахьожаю цо.

— Мусост, —, пIенхаштта оал Османа. — Iойилла тепча. Ма бе бегаш.

— Малав хьоца бегаш бер. Сабар! ХьатIа ма гIерта! — Мусост шортта тIехьашка вода. Тепча Османа тIера яьккхац.

— Тохаргья Iа?

— Тохаргья.

— Дехкевaргва хьо.

— Ловча. Сабар, сабар! — цIогIа детт цо. — АшхIада-биллахIи кхы цхьа гIа Iа хьатIабоаккхе, цу дегIа чакх хьона ер яккха! Хьайна ма хой хьона, хIанз са дов хIама доацалга.

Цунгахьа кхы дIа ца хьожаш, шортта хи чура хьаараваол Осман.

— Iоха мегаргвий со?— хоатт цо.

— Iоха мегаргва. Корта а ма хьувзабе, саг вац хьона укхаза ва. ВоагIе а, са къайлавала кхувргда.

Хи йистте баьца тIа Iолохлу Осман.

— Iалаьлов, Мусост, ма Iовдала саг хиннав хьо, — оал цо. — Ма эхьах хIама а дац цу хьа бата тIа. Фуд Iа леладер! Мича хIанз ведда... нах хьона тIехьа а удаш. Йовсар!

Мусоста шийна кулгаца лоац тепча. Османа дIатIахьожаю.

— Дукха зIок а ца детташ ягIа, пхьид! Со Iовдала вац, согара гIалат даьннад. ГIалат! ХIаьта гIалат моллагIчунгара а доал.

— Доал, доал, — оал Османа. — ТIаккха мичад хьа къоапахчал?! Ведда хIана лел хьо? Бенхам кIезигагIа бергболга хаций хьона, хьай лоIамагIа Iаьдала хьатIавоагIе?

Мусост кIеззига уйлане вода.

— Со хIанз дIатIавеча, топаш тохаргйий сона? — хоатт цо.

— Из... бакъдар аьлча, сона хац, — жоп лу Османа. — Шийтта шу даьнна кIаьнк вийнав Iа. Курскера вай бераашта хьеха енача эрсечун кIаьнк.

— Фу дергда... Иштта нийсделар из. ТIаккха... Суд ергйий сона?

— Суд-м ергья, — тоIIадаь оал Османа. — Хьо фу даьд, аьнна, вутар? Пхьу ма бий хьо, пхьу, цIог Iоолла мара ца дезаш!

— Сацийта! Гой хьона, аз... — юха а тепча айю Мусоста.

— Гу. Тепча яхий Iа? Гу, хьа эга ка а гу.

— Со Iаьдала тIавоагIаргвац, чIега Iоэлла чувоаллаш цхьа ди данкха дезаргдале. Из да са тIеххьара дош.

— Да ях Iа?

— Да ях.

— Дукха леларгвац хьо мукъа.

— Из-м ховрга вайна. Хьо ва ма йоахий, со лоацаргва, аьнна, дош денна.

— ХIай?! — цецвоал Осман. — Из а дIахезад хьона?

— Цец хIана вувл хьо?— хетт Мусоста.

— Бакъдар алалахь: Увайса ховрий, Iа из кIа лочкъадаьлга?

— Увайс хьона сенна веза?

— Хар дезар сона?

— Цунга шийга дIахатта!

— Хьаттад аз.

— Фу йоах укхо?

— Хьога хьадувцийта йоах, хьо хьа а лаьца.

— ХIа-хIа! — велалу Мусост. — Наха из лархIац, валлахIи цул хьаькъал долашагIа саг ма вац вай ерригача юрта.

— Сона ховра цу къоала Увайс юкъе волга.

— Аз хьога хIама аьннадац.

Iама дехьа самосвал соц. Цу сахьате бIара тIехьашка эккх Мусост. Шофер, радиатора чу хий а детта, дIавода. Из шийна кхераме воацилга ма хайнге, тепча бе йоалла кулг пиджака кIал а лувцаш, дIаволалу Мусост. Воалалац нах болчахьа — лоамашкахьа волалу.

— Сабар, Мусост?! — тIехьахкайк Осман. — Аз дех хьога, ма гIо дIа? Тепча а хьая, хье а хьакаравола?

— Из хьадад, — лоацца кхос Мусоста. — ХIаьта тепча сона хьоначул а дукхагIа эш.

— Ма вала даькъаза! Бокъала а, дех аз хьогара, ма гIо дIа? ТIавола хьайна? Сий ма доаде хьай байнача даь а наьна а? Дика болх а беш, наха лоархIаш, тешал деш хьавоагIа хьа зIамагIвола воша Муртаз. Цун а иразг доаде воалл, ма гIо дIа? Ма гIо?

— Са дог, сержант, хьадар мо кIаьда дац. Сабар! ХьатIа ма аха!

— Айя, тепча мукъагIа хьая са, цхьа водар дергда Iа цунца?

Мусост йистхилац, сихвенна дIавода.

Осман велхача кхоач сов веха. Да а дар цунна тIаэттар ла ма могга хала хIама. Зуламхо дIавахийта ца Iеш, тепча а дIаяккхийтар цо.

Ше латтача Iохайра Осман. Дикка ваьгIар из, метта ца воагIаш, уйлаш еш. Юхххера а гIаьттар. Шортта дIаволавелар машинаш ухача наькъагахьа.

Ше хьатта хилар а, Увайсаца къамаьл дар а, Iама тIа лувчар а, дагадоацаш шийна цига Мусост тIанийсвалар а — шедар дIадийцар цо милице райотдела начальникага подполковникага Тарасов Григорий Степановичага. Из чIоагIа эгIазваха хьайзар. Кабинете гIолла дIа а хьа а волалуш, барт бийттар цо Османага. Балхара дIавоаккхаргва а яьхар, чуволлийтаргва а яьхар. Юххера а Iохайра из. Цхьа юкъ яьккхар, йист ца хулаш, ший бе боалла ручка истола тIа IотIа а бетташ вагIаш. Ший гIулакх дика дIахьош а вовзараша лоархIаш а милиционер вар Осман. Ялх шу да Григорий Степановичa из вовза. ЦIаккха а цунгара гIалат даьнна, цунга ле вийзавац. Массехк совгIат деннад Османа. Шозза урсашца човнаш яь иллав. Дог лазаш ва. ХIаьта а милицера дIа ца воалаш хьавоагIа. Цох ца теша-м дага а дацар начальника, хала хетар, зIамагIбарашта а хьонхам луш хьавоагIача цунгара цу тайпара гIалат даьнна.

Осман суде а валанзар. Балхара дIа а ваихханзар. Партийни выговор а енна витар из. Хала хетар Османа, хете а, дагахьа баркал йоахар цо начальника а шийх тийшача новкъосташта а.

Цу дийнахьа денз, хIама ца даьал сагота волаш, Мусоста тIехьаваьлар Осман. Каст-кастта цун воша Муртаз волча водар из. Дукхха йоаккхаш вагIар, Муртаза а цун сесага Амината а ше новкъа волга ховшше. Цкъа из иштта шоайцига веча, моаршал юха я даланзар Муртаза. Из дар Осман царна, геттара сов валар. Цхьабакъда, Осман эгIазваханзар.

— Муртаз, — аьлар цо, — кIаьдвеннав мотт сона хьо. Дукха ха йий хьо балхара цIавена.

— Яц. ХIанзза венав.

— Iоха мегаргвий со?

— Iоха.

— ХIанз иштта эттад са гIулакх, — докхха садаькхар Османа. ЦIагIара араволлача латтача табуретка тIа Iохайра из. Фуражка Iояьккха, кулг хьекхар ший берзанча кертах.

Муртаза сесаг Аминат дехьарча цIагIа яр ший бер а тIехьа. Шоай коа воагIа Осман гушше, дIачуяхар из цу чу. Наг-нагахьа хийра йитача наIарах хьачухьож из, хьачуягIац. Османагахьа хьахьожаш вац Муртаз а. Газет дешаш вагIа из, дешаш аьлча а, IотIахьежаш, из ше дешаш санна кеп увттаеш.

— Муртаз.

— Фу ях Iа! — Муртаз уразкх, ший бера газет Iокхосс истола тIа. — Фу бала ба Iа тхога бахьар?! Дала дIавоккхалва хьо кIорда ца ваьр! Балха вахача а витац Iа со, цIавеча а витац! Эхь мукъагIа хета мегаций?

(ДIахододар хургда).

Маьхе экспонаташ кхаьчай Иркутски художественни музея фонде. Из да КГБ областной управлене болхлоша денна совгІат.

Иконаш, дошув даьккха окладаш, культа предметаш, маьха дезача металлехи кхерехи яь хоза хІамаш чуйоагІаш йола коллекци эца бокъо а йоацаш ийца хиннай США гражданина Ковача, хІаьта доазол арахьа дІаяхьа кийчъяь а хиннай. Иркутски аэропорте «вІашагІкхийттаб» КГБ профессионалаши контрабандисти.

Специалисташа баьча маьхагІа шоваткъен итт эзар инвалютни сом мах болаш хиннай коллекци.

СУРТА ТІА: музея болхлошта маьхе хІамаш дІалуча хана.

Э. БРЮХАНЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

Спекуляцеца—лира къовсам

КИЛОВЗАЛ ГАЬНА ЯЛАЦ

Бахача наха чІоагІа эшаш а цар хоатташ а дола дефицитни товараш эца хала да тахан торгови организацешка. Атта корадоагІаш доаца товараш базар тІара ши-кхо мах а телаш ийде дезача дІатІанкахьаб, шоаша хьадаьчох бахаш бола нах. ХІаьта царех дуккхачар низ дІанкхачац дукха ахча а денна, спекулянташкара шоашта эшаш дола товараш эца. Долче, лаха атта доаца товараш цар спекулянташкара ийдергдоаца гІулакх дара паччахьалкхено керда порядок оттаьй: торгови организацеша уж дохкара а бахача нахага ийдара а.

Соахка декабрь бетта атта корадоагІаш доаца товараш къахьегама коллективашка дІа а хьежадеш, цига уж доагІачарна дІанийсдергдола гІулакх дара декхараш тІадехкар райисполкомашта. Цхьабакъда, торгови организацешкара цхьабола болхлой кулга цІена ца хиларах, царна тІабода никъ корабоагІа спекулянташта. Торгови болхлошта цар совлен хІамилг а луш, кхача ца дезачар кара товараш кхоачаш кІезига моттигаш нийслац. Деэткъен тхъеста бахьан оттаду торгови болхлоша шоашка хьакхьаьча дефицитни товар кхача дезача коллективашка дІа ца кхоачийташ тІехьаданккхара, тІаккха уж базархошка дохкара. Из бахьан долаш торгови организацеша планаш кхоачаш ца еш, тІехьайоахаш а моттигаш нийслу. Цу даькъе цхьа масал доаладергда вай Грозненски универмага коллективо беча балхах лаьца. Укх шера 10 январе денз 30-ча январага кхаччалца йолча хана шийга хьаккхьача дефицитни товараш хийцца дІа ца дохийташ, гоадаьд цо. Турецки итт кетар 23 дийнахьа мара йохканзар универмага продавецаша. Маьхала ца йоахаш пхийтта дийнахьа гоайир 190 пар итальянски туфлеш. Иштта иттлагІча январе дена из бутт бовлуца ца бохкаш уллабир РРТО № 32 йолча тика чу 900 совгІа пар импортни кога гІирс. Шийн ханнахьа дефицитни товараш оттаяьча разнарядкагІа дІа ца дохийташ доададу торговле Старопромысловскии Заводскоий райисполкомий бехкагІа.

Сендухьа лелаеш я из киловзал? Мичча бесса баьнна а аьттув баьнна, совлен мах а боаккхаш спекулянташка дохка вІаштІехьдаргдацархьогІ; яхаш доададеш да уж товараш. Долче, цу гІулакхах доккха зе доал: товар дІанкхача хьакъ долаш болча нахага дІакхачац из. Цул совгІа, шийн ханнахьа разнарядкагІа из дІа ца хецарах торгови организацей коллективаш паччахьалкхен план кхоачаш ца еш юс. Торгинспекце болхлоша гучадаьха децаре лакхе белгалдаьха товараш хьулдаь кхы а дадаргдар тикашка. Дуккхьал из бахьан долаш укх шера январь бетта план кхоачаш ца еш йисар Грозненски универмага коллектив, 624 эзар сома маьха дефицитни товараш шийга доллаше.

Дефицитни товараш дІахьа хьежадара а уж шоай ханнахьа кхача дезарашка дІакхачийта дезара а хьакъехьа бехке алхха торговле болхлой хинна Іац, цунна бехке ба моттигерча Советий исполкомий болхлой а. Атта корадеш доаца товараш коллективашта дІахьежадеча хана цар теркал бац кагирхойстуденташ, болх беш боаца пенсионераш, къахьегама ветеранаш. Цхьайолча къахьегама коллективашка болх беш бараш мел нах ба а ца хьожац, геттара кІезига дІахьежаду дефицитни товараш. Цудухьа уж дІакхаьчар а дІанийцар а малав ца ховш дайна дІадоал уж. ДукхагІйолча хана сов кІезига уж дІахьожадарах коллективашка бохам худаш а моттигаш нийслу. Долче, из кегар лелабарах вулам мара беркат далац. Перестройках, гласностах, демократех бола наьха тешам боабу цу гІулакхаша.

Из иштта хилара тешал деш дола масалаш дукха доаладе йиш я, городерча райисполкомаша еннача разнарядкагІа къахьегама коллективашта дІа-юха хьежадеча товарех лаьца. ХІаранех 27 тума доаккхаш йола ФРГ хьаяь ткъо пальто дІахьожаяьй итт организацена, цу даькъе городерча еррнгача библиотекашта хьожаяь пальто цаІ мара яц. Фу карагІдаьнна, малагІа мухьар тІалаташ хила еза-теш из цхьа пальто хьожаеш йола библиотека?

Иштта кегар боалл кхыдола товараш дІахьежадеча а. Бельгийски 28 куртка хьожаяьй шийтта организацена, хІаране ялх тумеи пхи соми мах бола 54 пар итальянски туфлеш хьожаяьй 17 школанен берий бешаи, хІаране мах 82 сом бола 196 пар иккаш хьожаяьй 55 берий учрежденена. Цу гІулакхаша чІоагІа бохам боах наха юкъе. АргІа а оттаяь, цхьа порядок а йолаш уж товараш организацешта дІадекъаш ца хуле, цхьаккха сатІ кхетаргвоацаш боккха кегар ба хаІнз укх сахьате цу даькъе боаллар.

Цхьайола моттигаш нийсъеннай райисполкомаша разнарядкагІа дІахьожадеш долча товарех лаьца коллективашка хоам ца барах, царга уж дІа ца кхоачаш. Долче, хьанга кхоач уж? Спекулянташка кхоач. Уж гІулакхаш нийсдаларах цхьаккха тайпа товараш дІа ца кхоачащ йисай укх шера хьалхарча квартале В. И. Ленина цІерагІча культура цІен, изобразительни искусствай музея. «Ласточка», «Солнечный» яхача берий санаторей, «СевКавНИПИнефть» института, кхыча организацей коллективаш. ХІзна тетташ ба уж юстара дефицитни товараш дІадекъача хана? Фуд царгара даьннар? Лоацца аьлча, цу лоархІамеча гІулакха тІахьожам а порядок а ца хилар мара хІама дац. Цхьаккха дича а гаьна дала йиш йолаш дац из гІулакх. Цхьа система а йолаш, цхьан харша чу даккханза даргдоацача хьатІаэттад из.

Профильни списокаш а оттаяь, болхлоштеи гІулакхерча нахаи товараш дІадекъача, дохкача хана дифицитни товараш дохна, аьнна, дІаяздаь боллаш е уж дІа ца кхоачаш пхийтта саг висав «Минмонтажспецстрой» производственни управлене, Грозненски СМУ-6, вагонни депо. Царна доагІа товараш а «везачунга - вовзачунга» е хьакимашка кхаьча хила тарлу.

Къахьегама коллективашта дІахьежадеш дола дефицитни товараш доагІачарга дІа ца кхоачийташ, шоашта товча бесса уж дохкаш, торговле бокъонаш гІожа телхаю Грозненски универмага болхлошен кулгалхошен. Укх тІеххьарча кхаь бетта Іалаьмате чІоагІа хоатташ а дика дІаацаш а дола тайп-тайпара товараш дІакхачийтадац цар къахьегама коллективашка. Царех я голландски пальтоши кхалнаьха костюмаши, фински, турецки, бельгийски курткаш, плащаш, маІача маьха костюмаш, гонконски колготкаш, кхыяраш. Деррига товар 460 эзар сома маьха да.

Заводской райисполкома штате йоацача торговле отдела заведующе Ясенева Нина Петровнас яхачох, лакхе белгалдаьха товараш шийга хьакхаьчалга лочкъа а даь, шийн хьацт долчча бесса дехкад универмага коллективо. Ассортиментни отделашкен секцешкен гІолла маьхалдаьхад уж. Масала, кийнаш йохкача секце гІолла укх шера 16 январе ехкай торговле болхлоша 12120 сома маьха австрийски берий колготкаш, хІаьта соахка декабрь бетта ехка кхалнаьха дубленкаш 15500 сома маьха хилар, царех шиъ корайир укх шера 22 январе подсобни помещене. Дукха гонконгски кхалнаьха колготкаш ехкар укхаза «Галантерея», «Берий товараш» яхача йиъ секце гІолла. Иштта лотошка гІолла соахка 19—20 декабре дехкад, аьнна, оттадаьд 35100 сом мах бола 780 японски зонт, укх шера январь бетта бовча деношка 8 эзар сома маьха 112 австрийски парфюмерно - косметически набор, 22 эзар сома маьха итальянскии английски кога гІирс. Уж товараш хьанга кхаьчад ховш дац, из сендухьа а хьанна болча аьттонна а даьд ховш дац.

Шоаш лелабу кегари гІуртен къайлабахьар гІоне укх шера январь бетта мича дихьад ховргдоацаш доадир универмага кулгалхоша дехкача дефицитни товараштa учет лелаеш дола деррига журналаш.

Дефицитни товараш дохкача, лакхе белгалдаьхараш санна дола кхоачамбоацараш нийслу. Нохч-ГІалгІай «Росхозторг» яхача оптови предприяте, «Роскультторге», кхыча организацешка.

М. ШАХГИРАЕВ,
РСФСР товарий дикален торговлен паччахьалкхен инспекце Нохч-ГІалгІай республиканский управлене воккхагІвола госинспектор.
В. КОСТОЕВ,
тха спец. корр.

Барт болча —беркат

Бахача наха сомехи баьцадаарахи мел эшаш йола продукци арахецаш йола Сунженски райпищекомбинат хьокхаме болх беш я.

Цу коллективе ба тайп-тайпарча къамех бола нах. Белгалдаккха доагІа, барт тайна дезал санна цхьоагІо йолаш, вІаший беззаме болаш, дена дика а во а цхьан дІахьош коллектив из йолга.

Ховш ма хиллара, барт болча беркат а да.

Цу хьакъехьа къамаьл хилар тха корреспондента райпищекомбината цеха начальника а партийни организаце секретарь а волча Мальсагов Арсмака Туханаца.

— Тухан, пищекомбината коллектива балхах лаьца фу дувцаргдар Іа?

— Иттех совгІа шу ха я со комбинате балха вена. Цу хана со вІамига а вар, балха опыт йолаш а вацар. Заочно институте деша а этта, болх беш хилар со. Цхьан юкъагІа сменни мастер волаш хилар, хІаьта хІанз цеха начальник ва. Сона гонахьа дика нах хиларал совгІа, балха опыт лакха йолаш хьехамчаш бар. Цудухьа сона чІоагІа езаеннай комбинат а сайцара нах а.

Комбината балхах лаьца аьлча, ассортимент тхона махетта еце а, комбинато шийн декхараш дика кхоачашдаьд. ДІадахача 1989 шера планови хьокхамаш дика хилар бахьан долаш районерча Сийлен улга тІа яьккхар тха комбинат. 1990 шера хьалхарча квартала планови задаьнеш а кхоачашъяьй коллективо. ХІаравар къахьегамца белгалваьккхача а гІалат дардоацаш цІена, бехктокхаме, балха ак ца оалаш къахьегаш ва. Иштта ца хилча хьокхамаш а хургдацар тха дика. ХІана аьлча, вайна махарра еррига оборудовани къаьна я тха. Цул совгІа, комбината таро а яц оборудовани хийца а хийца керда яр оттае. Из иштта дале а наха эшаш йола продукци ара ца хийцача иргъяц коллектив.

— МалагІа продукци я оаш арахецар?

— Тха продукци тайп-тайпара я. Оаха юІажех, комсех, сокаш, иштта нарсех, помидорех тайп-тайпара консерваш. Тха продукци дІанкхухьийт Тюмене, Новосибирске, Челябинске, Красноярске. Белгалдаккха доагІа цхьаькха, продукце во ца хилар бахьан долаш потребителаша рекламацеш ахийтац.

— Тухан, бІарчча хьанйцача миштай шун коллектив?

— Цхьа дезал санна барт болаш коллектив я тхаяр. Карарча шера март бетта оаха юха а хержав директоралла А. Мадагов. Нахаца та а болх бе а ховш саг ва из. Цунна массавар раьза а ва.

ВІаштІехьа долчох наьха йоакхо е гІерт администраци а партийно-профсоюзни организацеш.

— Масса коммунист ва партийни организаце, миштад шун цигара гІулакхаш?

— Партийни организаце 20 коммунист ва. Коллективерча кхоачамбоацараштa тІехьаьнна дІагІоргволаш цхьаккха а вац царна юкъе. Коммуниста декхараш дика кхетадеш а кхоачашдеш а ва хІара коммунист. Партийни собранешка оаха ювц КПСС XXVIII съездага йолча платформаи кердача уставеи проекташ.

Парте мугІараштa хІара шера тІанхет къона коммунисташ. Укх шера шиъ болхло ва парте хьаэца кийчвеш, хІаьта соахка шиъ хьаийцав. Партецара догбезам дІабаьнна цхьаккха а вац тха партийни организаце. Цо хьагойт хІара коммуниста сакхетам лакхбеналга.

Сеца лаьттача ханашка хинна кхоачамбоацараш теркал а деш тІехьа тІайоагІача хана вай вахаре уж кхы юкъе а доагІийтаргдоацаш цІена, принципиальни увттаду коммунисташа а кхыча болхлоша а производства дешаш. Сога хаьттача из я перестройка. Цу перестройка керте латтараш коммунисташ ба: керттера инженер М. Шанпов, оборудоване наладчик Мамуркаев Бексолт, механик Турашев Муслим, весовщица Цечоева Макка, иштта кхыбараш.

— Тухан, из деррига иштта дале а, проблемаш йоацаш мича хургда шо. Фу дар Іа цу хьакъехьа теркалдергдар?

— Хьо бакълув. Ер санна йола завод проблемаш йоацаш хила йиш яц, кхоачамбоацараш дукха да тха бехках а доацаш.

ХІана баьцадаараши соми хьабаллашехьа оборудовани кийчъеш я завод. Цу гІуланха оатхалаш эш. Уж оатхалаш цхьацанахьара лаха езаш хул. Централизованни уж хьая тешшаме моттиг яц тха. Иштта тара а тхоай машинашца хьая езаш я. Поставщик йолча г. Орджоникидзерча стекольни заводо тхона эшаш йола тара хьаяхьац. Цу тайпара халонаш я, хІаьта а махулла болх юкъагІа ца буташ къахьег коллективо.

Т. МАЛЬСАГОВА.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 АПРЕЛЬ,

ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.30 — Маман, папан, сой.
9.00 — «Шовданаш».
9.30 — Шера ханаш. Апрель.
10.30 — «Бурда моден».
11.00 — Росси Суверенитет. «Росси керда концепци» яха 1-ра передача.
12.00 — Березина Сергейя иллеш.
12.10 — «Счастливый случай» яха дезала телевикторина.
12.25 — Партнер» яха коммерчески вестник.
14.25 — Документальни фильм.
15.20 — «СелаІад» яха халкъа кхоллама телепрограмма VIII Дунен халкъашта юкъера фестиваль. (Грузински ССР).
15.55 — Политически диалогаш.
16.25 — «Большая жизнь» яха режиссера Л. Лукова художественни фильм. 1-ра дакъа. (1939 ш.).
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — «Большая жизнь» яха художественни фильм. 2-гІа дакъа. (1946 ш.).
20.15 — Дунен халкъашта юкъерча конкурсай лауреата Д. Хворостовске дІалонх.
21.00 — Ха. ТСН.
21.30 — Телескоп.
21.50 — Зрителаша дехарагІа. «Призрак замка Моррисвилль» яха художественни фильм (Чехословаки, 1967 ш.). (Духхьашха).
23.20 — ТСН.
23.35 — Смольни соборе эрсий духови музыка концерт да.
1.05 — Документальни фильм.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Бжамин» яхача халкъа музыка ансамбла выступлени. Нальчикера передача.
8.45 — Документальни фильма премьера.
9.10 — «Первая Бастилия» яха субтитраштаца художественни фильм.
10.25 — Эрсий мотт.
10.55 — «Коллаж».
11.05 — «Личности перестройкен».
11.30 — «Горизонт». «Завтрак на траве» яха кинопрограмма.
12.35 — «Телефакт» яха критически журнал.
12.50 — «Социальни хьашташка тидам тІеберзаш» (нохчий меттала).
13.30 — «Помогите Аралу» яхача телемарафона 1-ра дакъа.
14.30 — «Советская Россия» яха видеоканал.
15.45 — Халкъа ашараш.
17.00 — «Помогите Аралу» яхача телемарафона 2-гІа дакъа.
18.30 — Ха. ТСН. (Сурдопереводаца).
19.00 — «Помогите Аралу» яхача телемарафона 3-гІа дакъа.
20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш!
20.15 — «Под знаком «Пи». 1-ра дакъа.
21.00 — Бадминтон. Европа чемпионат.
21.30 — «Под знаком» «Пи». 2-гІа дакъа.
23.00 — «Чаривка» яхача вокально - инструментальни ансамбла концерт. Харьковера передача.
23.20 — «Под знаком «Пи». 3-гІа дакъа.
00.20 — «Звучат воспоминания...» яхача бийсанарча сеанса киноконцерт.
1.10 — «Герои ее романа» яха художественни фильм. (Духхьашха).

15 АПРЕЛЬ.

КІИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.00 — Спорт массарна а.
8.15 — Ритмически гимнастика.
8.45 — «Спортлото» — тираж.
9.00 — Іуррехьа.
10.00 — Даьхенна гІулакх деш.
11.00 — Іуйрийнара самукъа доаккха программа.
11.30 — «Дунен гонахьа» яха альманах.
12.30 — «УнахцІено».
13.15 — Коталой 45 шу дузаш. «Архив смерти» яха художественни фильм. 5-гІа сери. (ГДР).
14.45 — Массарна а йола педагогика.
15.45 — «Юрта сахьат» яха панорама.
17.00 — Фаьлгий дунен тІа. «Сказка про влюбленного маляра». (Духхьашха).
18.30 — Милосерди кІира.
19.00 — Мультфильм.
19.15 — «Самогонщики» яха художественни фильм.
19.35 — «Разорванный круг» яха художественни фильм (Духхьашха).
21.00 — Ха. ТСН.
21.30 — «Массехана а хургдолчун уйлаш». КІиранден нравственни проповедь.
21.45 — Чайковский 100 романс.
22.05 — Футбольни обозрени.
22.35 — Джазови портреташ. Г. Луньянова кулгалдеча «Каданс» яхача ансамбло хьех шо.
23.25 — ВЛКСМ XXI съезда дневник.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е отта!
8.15 — Документальни фильма премьера.
8.30 — «Белая цапля» яха мультфильм.
8.45 — «Мы жили по соседству» яха субтитраштаца художественни фильм.
10.00 — Документальни фильма премьера.
10.30 — «Бьют — беги...» яха союзни республикай фильмай студи (Грузи) (Духхьашха).
12.00 — Коллаж.
12.05 — «Мир, в котором мы живем» яхеи «Маленькие рассказы о нашей жизни» яхеи режиссера А. Кристи фильмаш.
12.55 — Польски иллей Ергрисоюзни фестиваль. Рязане РСФСР зональни конкурса доакъошхой концерт.
13.30 — НБА профессионалашта юкъе баскетболах йола США чемпионат.
14.30 — «Советская Россия» яха видеоканал.
17.05 — М. Рощин «Муж и жена снимут комнату» яха МХАТа спектакль.
18.55 — «ГІалгІай ловзар» (гІалгІай меттала).
19.55 — Реклама.
20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш!
20.15 — Документальни фильм.
20.25 — Гандбол. СССР чемпионат. МаІанах СКА (Минск) — «Динамо» (Астрахань).
21.00 — Ха. ТСН (сурдопереводаца).
21.30 — «Даниил — князь Галицкий» яха исторически фильм. (Духхьашха).
23.05 — Истола тІара теннис. Европа чемпионат. Швецера передача.

16 АПРЕЛЬ

ОРШОТ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.30 — Футбольни обозрени.
9.00 — «Призрак замка Моррисвиль» яха художественни фильм. (Чехословаки).
10.30 — Гушдари-теша хала дари.
11.30 — Киноафиша.
12.30 — Ха. ТСН.
15.30 — ТСН.
15.45 — Коталом 45 шу дизара. Документальни фильм.
16.15 — Мультфильм.
16.30 — Боливи мелодеш.
17.00 — Документальни фильма премьера.
17.30 — Берий сахьат (французски метта урокаца).
18.30 — Ха. ТСН.
19.00 — «Мехкагахьа юкьдуххьал» яха СССР Іалам лорадара Паччахьалкхен комитета председатель волча Н. Н. Воронцовца вІашагІкхетар.
20.00 — «Наедине со всеми» яха «Современник» яхача Московски театра фильм - спектакль. Премьера.
21.00 — Ха. ТСН.
21.30 — Коллаж.
21.35 — Актуальни интервью.
21.45 — «Наедине со всеми» яхача фильма - спектакла дІахододар.
22.45 — П. И. Чайковский — «Подросток» Ф. Достоевски романах симфонически оркестра йола поэма
23.35 — ВЛКСМ XXI съезда дневник.
00.05 — ТСН.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — Іилма - довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — 4-гІа класс. В. И. Ленина вахарера музыка.
9.05 — Итальянски мотт.
10.05 — «Бурда моден».
10.35, 11.35 — Астрономи. 11-гІа класс.
11.05 — «Телезно» яха журнал.
12.05 — «Даниил — князь Галицкий» яха исторически фильм.
13.40 — Документальни фильм.
13.50 — «Будь здоров, дорогой» яхача телефильма юкъагойтара сеанс.
17.00 — «Цхьа морта дика ба...» яха телефильм.
17.30 — Музыкальни пауза.
17.35 — «Советаши, вахари» (гІалгІай меттала).
18.15 — № 1 йолча СПТУ хьех шо.
18.20 — Информационно-публицистически программа.
19.00 — Хоккей. Дунен чемпионат. Сборни СССР — Сборни Норвеги 3-гІа период. Швейцарера передача.
19.45 — Бийса даькъала хийла шун, бераш!
20.00 — Хоккей. Дунен чемпионат. Сборни Швеци — сборни Финлянди. Перерывашка: Истола тІара теннис. Европа чемпионат Швецера передача.
22.30 — СССР Лахкехьарча Совета сессе.

РАДИО

14 АПРЕЛЬ, ШОАТТА

7.30 «Юртара вахар» (нохчий меттала).
7.45 Объявленеш.
7.55 — 8.00 Музыка. Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 Сийлахь - Йоакхача Коталон 45 шу дузаш. «Патриот» (нохчий меттала).
10.15 «УнахцІено» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).
10.35 Реклама.
10.40 Сатирически микрофон (гІалгІай меттала).
11.00 «Школьни глобус».
11.30 — 12.00 Къахьегама династех хьаваьнна ва.
15.15 Классически музыка концерт.
16.00 Хозрасчета оагІонаш.
16.15 — 17.00 «Зори Кавказа» яха радиожурнал.
18.00 — 19.00 «Музыкальни почта» (гІалгІай меттала).

15 АПРЕЛЬ, КІИРАНДИ

7.30 Передачай программа.
7.35 Республикански газетий обзор.
7.45 — 8.00 Халкъа эшача товараштa — тІехдикал (гІалгІай меттала).
8.15 — 9.00 Моаршал да шуга.
11.30 — 12.00 КІирандийнахьара музыкальни программа.
15.15 — 15.30 «Дешархо» (нохчий меттала).
16.00 «Сий долаш ваха». НГІАССР халкъа депутаталла кандидатаца, республика керттерча наркологаца М. А. Дальсаевца яь беседа.
16.30 Реклама.
16.40 — 17.00 Ногайски музыка.
18.00 — 19.00 «Иллеца доттагІал дараштa дола» концерт (нохчий меттала).

ОРШОТ, 16 АПРЕЛЬ

7.30 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала).
7.35 — Хоамаш.
7.55 — 8.00 — Музыка. Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — 9.00 — Іуйрийнара концерт.
9.15 — Воаш хьалъю—воашта хьалъю (нохчий меттала).
9.30 — «Тхога язду». Письмой обзор (гІалгІай меттала).
9.45 — 10.00 — Х. Осмиева лоаца дувцараш (гІалгІай меттала).
15.30 — Нохч - ГІалгІай радиои телевидении инструментальни ансамблеи солистийи концерт (гІалгІай меттала).
16.00 — 17.00 — Информационно - музыкальни программа. Радиостудера прямой трансляци.
18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.20 — 18.40 — «Кагирхойи хан» (нохчий меттала).

СПОРТ

Футбол

Мехка чемпионате хьалхара ши тур чакхъяьккхай Грознерча «Терека» футболисташа. ЦхьоалагІча матче С. Орджоникидзе цІерагІча стадионе Калугерча «Заряда» лайзар вай мехкахой.

Хьалхара тайм юкъе а кхавчаяцар «Терека» капитана Р. Идигова хьаьший наІарашка бургац чутохача хана. Счет нийсъе йиш йолаш бар калужанаш а, вай вратарь Садыков кадай хиннавецаре.

ШоллагІча тайм чекхъяла пхийтта минот йисача хана «Заряй» наІарашта хьалхашка нийсвелар В. Масудов. Цо теха бургац хьалаца маганзар хьаьший вратара. Счет 2:0 хилар.

Ишта хьалхара ши очко ьккхар грозненцаша.

ШоллагІа вІашагІкхетар Брянскерча динамовцаша хилар. Цхьан юкъа хетаделар котало яккха вай футболисташта хала хургдац, аьнна. Цхьабакъда, ха дІайодар, хІаьта табло тІара йоазув хувцалацар. Стадиона гулбеннарашта кхы Іояха сакъердаме ца хийта из ловзар счет 0:0 чакхдаьлар. ЛоархІаме очкъ йоацаш йисар «Терек».

Газет дешараша дехарагІа хьалхарча круга «Терека» чакхдоахаргдолча ловзарий расписани кепатох оаха. 17 апрель—«Уралмаш» (Свердловск) — «Терек»; 20 апрель — «Звезда» (Пермь)—«Терек»; 26 апрель — «Терек» — «Сокол» (Саратов); 29 апрель — «Терек» — «Крылья Советов» (Куйбышев); 6 май — СКА (Ростов-на-Дону) — «Терек»; 16 май — «Терек» — «Нарт» (Черкесск); 19 май — «Терек»—«Машук» (Пятигорск); 25 май — «Торпедо» (Волжский) — «Терек»; 29 май—«Текстильщик» (Камышин) — «Терек»; 4 июнь — «Терек» — «Дружба» (Майкоп); 7 июнь — «Терек» — «Цемент» (Новороссийск); 14 июнь — «Волгарь» (Астрахань) — «Терек»; 24 июнь —«Кяпаз» (Гянджа) — «Терек»; 27 июнь — «Гоязан» (Казах.) — «Терек»; 2 июль — «Терек» — «Торпедо» (Владимир); 5 июля — «Терек» — «Торпедо» (Рязань); 11 июль—«Гастелло» (Уфа) — «Терек»; 14 июль — «Зенит» (Ижевск) — «Терек».

М. МАЖИТОВ.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА, 14 АПРЕЛЬ

С. М. Кирова цІерагІа парк. 6.00. «Энтузиаст» футбольни клуб. 8.00. Ло баккхарен хІамаш тегарен курсаш.

«Машиностроитель» кинотеатр. 9.00. Книжкаш дукхадезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш дІа-юха хувцар.

В. И. Ленина цІерагІа ДК. 8.00. Ло баккхарен хІамаш тегарен курсаш. 8.30 Машинкаца аьхинга хІамаш яра курсаш. 11.00. «Музыкеи книжкаи кІира» хьаделлар. 12.00. «ЦІагІара медсестра» яха курсаш. 15.00. «Дизайн быте» яха курсаш. 16.00. Халкъа драматически театр. 17.00. Гитаристий берий кружок. 18.00. Балетни студи. 19.00. Дискотека.

Н. К. Крупскаяй цІерагІа ДК. 11.00. Технически кхоллама кружок. 12.00. «Коталон байракх» яха кинофестиваль. 14.00. «Исторе оагІош» яха университет. 14.00. Ло баккхарен хІамаш тегарен курсаш. 15.00. Машинкаца художественни дотамаш дара курсаш. 18.00. «УнахцІено» клуб.

С. М. Кирова цІерагІа ДК. 9.00. «Кружевница» яха клуб. 11.00. «Пионер» яха клуб. Игротека. 12.00. «КІай ладьяя» яха клуб.

Химикий ДК. 17.30. Духови оркестр. 18.00. Камерни хор. 18.00. «СелаІад» яха халхара халкъа коллектив.

Сердалон болхлой ЦІа. 9.00. «Рукодельница» яха клуб. 12.00. «Іалами вайи» яха клуб. 13.00. «Маски» яха театр-студи. 14.00. «ЧІоагІа, майра, кадай» яха спортклуб. 17.00. Кагирхой салаІара сайре.

«Красный молот» завода ДК. 13.00 Эстрадни оркестр. 15.00. «Вай беш» яха клуб. 17.00. Іарбий меттала къамаьл де Іомалу вай. 17.30. Документальни фильмай фестиваль.

Пролетбата цІерагІа ДК. 10.00. В. И. Ленин вахь 120 шу дизара хетаяь берий художественни кхоллама фестиваль. 10.00. «Денал» яха клуб. 14.00. «Теремок» яха киноклуб.

«Садко» бассейн. 17.30. «Икар» яха инвалидий спортивно - унахцІенон клуб.

С. Орджоникидзе цІерагІа стадион. 16.00. Яйгача атлетика сезон хьаеллар.

КІИРАНДИ, 15 АПРЕЛЬ

С. М. Кирова цІерагІа парк. 6.00. «Энтузиаст» яха футбольни клуб. 8.00. Ло баккхарен хІамаш тегарен курсаш.

Госфилармоне зал. 15.00. Берий халкъа филармоне.

«Машиностроитель» яха кинотеатр. 9.00. Книжкаш дукхадезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш дІа-юха хувцар.

Офицерий цІа. 11.00. Филофонистий клуб.

В. И. Ленина цІерагІа ДК. 8.00. Ло баккхарен хІамаш тегарен курсаш. 8.30 Машинкаца аьхинга хІамаш яра курсаш. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 9.00. Балетни студи. 10.00. «Улыбка» яха халхара халкъа ансамбль. 11.00. «ЦІагІара медсестра» яха курсаш. 12.00. Бальни дискои халхарий школа. 13.00. «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбль. 15.00. «Дизайн быте» яха курсаш. 19.00. СалаІара сайре.

Н. К. Крупскаяй цІерагІа ДК. 9.00. Нохчий мотт Іомабу вай. 9.00 Машинкаца яьхнинга хІамаш яра курсаш. 14.00. «Къона краевед» яха клуб. 15.00. Ло баккхарен хІамаш тегарен курсаш. 15.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр.

С. М. Кирова цІерагІа ДК. 10.00. Ло баккхарен хІамаш тегарен курсаш. 14.00. Духови оркестр.

Химикий ДК. 10.00. Изостуди. 10.00. В. И. Ленина вахь 120 шу дизара хетаяь берий художественни кхоллама фестиваль. 17.00. Вай ханарча халхара ансамбль. 18.00. «Лидер» яха спортклуб.

Сердалон болхлой ЦІа. 10.00. Ло баккхен хІамаш теген Іомалу вай. 12.00. «Космическая эра» яха филателистически выставка. 14.00. «Нийсархо» яха хореографически студи. 18.00. Театр дукхадезарий объединени.

«Красный молот» завода ДК. 9.00, 13.00. Ло баккхен хІамаш теген Іомалу вай. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 14.00. «Соловушка» яха вокальни группа.

Пролетбата цІерагІа ДК. 10.00. «Денал» яха клуб. 14.00. «Теремок» яха киноклуб. 15.00. «Ветеран» яха клуб.

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. «Росинка» яха киноклуб. 10.30. В. И. Ленин вахь 120 шу дизара хетаяь берий художественни кхоллама фестиваль. 12.00. Игротека. 19.00. Дискотека.

М. Горьке цІерагІа клуб. 9.00. «Говза кулгаш» яха клуб. 13.00. «Сакъердаме сахьат» яха игротека. 14.00. Фаьлг болча хьоашалгІа.

Хлебокомбината клуб. 8.30. «Говза кулгаш» яха клуб. 12.00. Вокально-инструментальни ансамбль. 14.00. «Говза кулгаш» яха клуб. 16.00. Художественни догамий кружок.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместитела — 22-85-07; бахтохкама секретера — 22-84-68; отделий: партийни вахара — 22-53-12, промышленносте» транспортен — 22-75-81, 22-65-01; юрта бовхама — 22-47-84, 22-90-66; культуре — 22-64-75,22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописни бюро—22-89-51; корректорски — 22-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов: партийной жизни — 22-53-12, 22-54-04; промышленности и транспорта —22-75-81; 22-65-01; сельского хозяйства — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05076. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1365.